

Nem vagyok te — és mégis hozzád tartozom

EGYSÉG, KÜLÖNBSÉG,
KAPCSOLAT, SZERETET
ÉS A NINCS IDEGEN FELISMERÉSE

Egy mélyebb valóság felé

Nem vagyok te — és mégis hozzád tartozom

Egység, különbség, kapcsolat, szeretet és a nincs idegen felismerése

BEVEZETÉS

Van egy mondat, amelyet talán túl könnyen mondunk ki:

Minden egy.

Első hallásra mélynek tűnik. Talán azért is, mert valami ősi vágyat érint bennünk: azt a vágyat, hogy a világ mélyén végül ne szétszakítottság, hanem egység legyen.

De ha egy pillanatra komolyan vesszük ezt a mondatot, rögtön megjelenik egy nehéz kérdés.

Ha minden egy, akkor **ki vagy te?**

És ha te végső soron én vagy, akkor ki az, akit szeretek?

Ki az, aki meglep?

Ki az, akinek örülök?

Ki az, akinek fájdalma engem is megérint?

Ha pedig te valóban más vagy, akkor nem veszítjük-e el közben az egységet?

Mintha két lehetőség között kellene választanunk.

Vagy egyek vagyunk, és akkor a különbség végül csak látszat.

Vagy valóban különbözünk, és akkor nincs végső egység.

De lehet, hogy ez a dilemma csak azért tűnik feloldhatatlannak, mert két olyan fogalmat keverünk össze, amelyek nem ugyanazt jelentik:

a különbséget és az elkülönültséget.

Nem vagyok te.

Ez bizonyos.

De ebből még egyáltalán nem következik, hogy el vagyok választva tőled.

A különbség azt mondja: **te te vagy, én pedig én.**

Az elkülönültség azt mondja: **nincs közöttünk olyan valóság, amely összetartana bennünket.**

Ez a kettő nem ugyanaz.

És talán éppen itt kezdődik az egész gondolat.

Mert ha a különbséget nem azonosítjuk az elszakítottsággal, akkor egyszerre válhat igazzá az, hogy **te valóban más vagy, és mégis hozzám tartozol.**

Ekkor azonban új kérdés jelenik meg.

Mi az, ami összetart bennünket, ha nem az azonosság?

Talán a kapcsolat.

De ha a kapcsolat csupán két, eredetileg teljesen független létező között létrejövő viszony volna, akkor végső soron ismét két szigetet kapnánk, amelyek később hidat építenek egymáshoz.

Ez pedig nem oldaná meg a problémát.

Ezért mélyebbre kell mennünk.

Talán maga a kapcsolat sem valami később hozzáadódó dolog.

Talán a létezés egyik alapvető módja.

Talán a VAN nem pusztán azt jelenti, hogy valami létezik, hanem azt a végső valóságot jelöli, amelyben egyáltalán lehetséges a létezés, a különbség, a jelenlét és a kapcsolat.

A létező VAN, de a VAN nem egy létező.

A VAN nem egy újabb tárgy a világban.

Nem egy „legfelsőbb létező”.

Nem valamiféle háttér a valóság mögött.

A VAN maga a valóság.

És ha ez így van, akkor nem állhatunk kívül rajta.

Nincs olyan hely, ahonnan a VAN mögé léphetnénk.

Nincs másik valóság, amelyben a VAN még csak egy rész volna.

Ezért a kérdés nem az, hogy van-e egy végső valóság, amelyhez minden másnak valahogyan hozzá kell kapcsolódnia.

Hanem az:

hogyan lehet a végső egységben valódi különbség?

Itt lép be az EGY–ÉN fogalma.

Az EGY–ÉN nem a VAN egy darabja.

Nem egy leválasztott rész.

Nem egy kiszakított fragmentum.

És nem is pusztán pszichológiai személyiség.

Az EGY–ÉN a VAN **egyedi, egyszeri és megismételhetetlen létfókusza.**

Ezért az egyediség nem az Egytől való elszakadás jele.

És az EGY–ÉN nem azért önmaga, mert minden mástól elhatárolódott.

Nem azért vagyok egyetlen, mert egyedül vagyok.

Azért vagyok ez az egyetlen, mert én vagyok én.

Ez döntő különbség.

Mert ha az ÉN csak a VAN egy darabja volna, akkor a sokaság végül valóban csak felosztott egység lenne.

Ha viszont az ÉN valódi, megismételhetetlen létfókus, akkor a sokaság nem feltétlenül az Egy szétszakadása.

Lehet az Egy gazdagsága.

Nem mennyiségi értelemben.

Hanem úgy, hogy **az egység képes valódi másságot hordozni anélkül, hogy elveszítené önmagát.**

Így jutunk el egy fontos felismeréshez:

az egység nem azonosság.

És ebből következik a másik:

a különbség nem elkülönültség.

Ha pedig ez a kettő egyszerre igaz, akkor a kapcsolat sem valami, ami a létezők után jelenik meg.

A kapcsolat nem híd két idegen között.

A kapcsolat annak egyik módja, ahogyan a létező jelen van a másik számára.

A VAN jelenléte önmagához, önmagában és önmaga által.

Ezért a VAN, az EGY–ÉN és a KAPCSOLAT nem három egymástól független fogalom.

Nem három egymás után következő lépcső.

Nem egy időbeli folyamat.

Hanem ugyanannak a valóságnak egymással összetartozó ontológiai szempontjai:

VAN.

EGY–ÉN.

KAPCSOLAT.

És ha a kapcsolat valóban ennyire alapvető, akkor fel kell tennünk a következő kérdést:

Mi történik akkor, amikor a kapcsolatban nem csupán tudomásul vesszük a másik jelenlétét, hanem **örülünk annak, hogy ő van?**

Talán itt kezdődik a szeretet.

A szeretet nem azt mondja:

„Te is én vagy.”

És nem azt:

„Légy olyan, amilyennek akarlak.”

Hanem:

„Te vagy.”

És:

„Jó, hogy vagy.”

A szeretet ezért nem a különbség megszüntetése.

Éppen ellenkezőleg.

A szeretetben a másik mássága nem fenyegetés, hanem öröm.

A másik szabadsága nem veszteség, hanem ajándék.

A másik létezése nem eszköz, hanem önmagában érték.

Ezért a szeretet nem önmagunk szeretete egy másik arcban.

Ha te valóban én lennél, akkor végül nem téged szeretnék.

Csak önmagamat ismerném fel benned.

A szeretethez ezért **valódi másik kell**.

De ugyanilyen fontos, hogy ez a valódi másik ne legyen végső értelemben idegen.

Mert ha teljesen idegen lenne, akkor a kapcsolat végső alapja veszne el.

Így jutunk el ahhoz a különös ponthoz, ahol a két látszólag ellentétes állítás egyszerre válhat igazsá:

Nem vagyok te.

és:

Hozzá tartozom.

Nem azért, mert azonosak vagyunk.

És nem azért, mert elszakadtunk egymástól.

Hanem mert **a különbségünk valódi, de nem végső idegenség.**

Ezen a ponton válik különösen érdekessé a Szentháromság ősi képe is.

Nem dogmatikai rejtvényként szeretnénk megfejteni, és nem állítjuk, hogy az általunk használt fogalmak azonosak lennének a keresztény hit személyeivel.

Inkább egy lehetséges ontológiai megfelelést vizsgálunk:

ATYA ↔ VAN

FIÚ ↔ EGY-ÉN

SZENTLÉLEK ↔ KAPCSOLAT

A nyíl itt fontos.

Nem azonosságot jelent.

Nem azt mondja, hogy az Atya egyszerűen a VAN fogalma, vagy hogy a Fiú egyszerűen az EGY-ÉN, vagy hogy a Szentlélek pusztán a kapcsolat neve.

Azt jelzi, hogy ezek között **mély értelmezési megfelelés** fedezhető fel.

A Szentháromság ebben az olvasatban annak ősi képe lehet, hogy az egység, a különbség és a kapcsolat nem feltétlenül zárják ki egymást. A teljesebb keresztény hagyomány részleteit ez természetesen nem meríti ki, és nem is ez a célja.

A kérdés ennél egyszerűbb és talán ennél is mélyebb:

Lehet-e az Egy úgy teljes, hogy közben valódi másikat hordoz?

Lehet-e valódi különbség anélkül, hogy végső elszakítottság lenne?

Lehet-e kapcsolat anélkül, hogy az egyik létező megszűnne önmaga lenni?

És lehet-e a szeretet úgy teljes, hogy nem birtokolja azt, akit szeret?

Ha ezekre a kérdésekre igen a válasz, akkor az „egy vagy sok?” kérdése is más fénybe kerül.

Talán nem kell választanunk.

Az EGY nem a sok megszüntetése.

A sok nem az EGY szétszakadása.

Egy VAN van.

És benne valódi mások vannak.

Valódi EGY-ÉN-ek.

Valódi kapcsolatok.

Valódi szeretet.

Ez pedig a spirituális útról alkotott képünket is megváltoztathatja.

Talán nem egy olyan egység felé tartunk, amelyben végül megszűnünk önmagunk lenni.

Talán nem az a feladatunk, hogy feloldódjunk valamiféle személytelen Egységben.

Talán éppen arra kell **visszaemlékeznünk**, akik mélyebben vagyunk.

Arra, hogy a VAN-ban vagyunk.

Arra, hogy az EGY-ÉN nem elszakadás.

Arra, hogy a másik valóban más.

Arra, hogy a másság nem idegenség.

Arra, hogy a kapcsolat nem véletlenül létrejövő híd.

Arra, hogy a szeretet nem önmagunk visszatükröződése.

És talán arra is, hogy amit a legmélyebben keresünk, nem valami tőlünk távoli igazság.

Hanem annak felismerése, **amiben eleve vagyunk.**

Ezért a visszaemlékezés nem egyszerűen pszichológiai emlékezés.

Nem egy régi információ előhívása.

Arra emlékezünk vissza, amiben vagyunk.

És amikor ez a látás lassan helyére kerül, talán valami egészen egyszerűvé válik.

Te te vagy.

Én én vagyok.

Az EGY EGY.

A VAN VAN.

Köztünk pedig ott a kapcsolat.

És a szeretetben egyszer csak már nem kell eldöntenünk, hogy az egységet vagy a különbséget választjuk.

Nem kell választanunk önmagunk és a másik között.

Nem kell választanunk szabadság és kötődés között.

Nem kell választanunk szeretet és másság között.

Mert talán éppen az a valóság mélyebb rendje, hogy **ezek együtt igazak.**

A másik valóban más.

De nem idegen.

Én valóban én vagyok.

De nem vagyok elszigetelve.

Az EGY valóban EGY.

De nem magány.

A kapcsolat valóban kapcsolat.

De nem birtoklás.

És a szeretet valóban szeretet.

Mert nem azt mondja:

„Te is én vagy.”

Hanem:

„Te vagy.”

Talán ezért lehet a könyv végén már nem az a kérdés, hogy ki vagy te, ha nem én vagy.

Hanem egy sokkal egyszerűbb kijelentés.

Nem vagyok te.

És éppen ezért találkozhatunk.

Nem vagyok te.

És éppen ezért szerethetlek.

Nem vagyok te.

És mégis hozzád tartozom.

Mert a különbségünk nem végső szakadás.

Mert a kapcsolatunk nem véletlen.

Mert az EGY nem nyeli el az ÉN-t.

Mert az ÉN nem szakad ki az EGY-ből.

Mert a szeretet nem önmagam visszaszeretése benned.

És mert a másik valódisága nem veszélyezteti az egységet.

Talán éppen ellenkezőleg.

Megmutatja, milyen gazdag az egység.

És talán, ha mindezt valóban meglátjuk, akkor végül már nem azt kérdezzük:

„Hogyan lehetünk egyek?”

Hanem:

„Hogyan lehetünk valóban mások úgy, hogy közben ne váljunk egymás számára idegenné?”

Talán ez a kérdés visz a legmélyebbre.

És talán a válasz nem egy újabb fogalom.

Hanem egyetlen felismerés:

Nincs idegen.

I. A paradoxon: egy vagy sok?

— Egy ideje egyre többet gondolkodom azon, hogy mit jelent az, amikor azt mondjuk: minden egy.

— Arra gondolsz, hogy végső soron nincs különbség köztünk?

— Éppen ez az, ami zavar. Nem az egység gondolata, hanem az, ahogyan gyakran értelmezzük.

— Mi zavar benne?

— Hogy ha azt mondjuk: „minden egy”, akkor sokszor úgy hangzik, mintha a sokaság végül nem lenne valódi. Mintha te és én csak ugyanannak az egyetlen valóságnak különböző maszkjai lennénk.

— De nem ez a nondualizmus lényege?

— Bizonyos értelmezéseinek igen. És talán éppen itt kezdődik a kérdés.

— Milyen kérdés?

— Ha te végső soron én vagy, akkor ki vagy te?

— Úgy érted, hogy eltűnik a másik?

— Igen. És ezzel együtt eltűnik valami más is: a valódi kapcsolat lehetősége.

— De ha viszont te és én valóban különálló létezők vagyunk, akkor megint elveszítjük az egységet.

— Pontosan.

— Akkor két lehetőségünk marad. Vagy egyek vagyunk, és a különbség csak látszat. Vagy különbözők vagyunk, és akkor nincs végső egység.

— Csakhogy talán ez hamis dilemma.

— Miért lenne az?

— Mert összekeverjük a különbséget az elkülönültséggel.

— Nem ugyanaz a kettő?

— Nem.

— Akkor mi a különbség?

— Az, hogy **nem vagyok te**, egészen más állítás, mint az, hogy **el vagyok választva tőled**.

— Fejtsd ki.

— Ha azt mondom: „te nem én vagy”, akkor csak a különbségünket állítom. Nem mondok semmit arról, hogy milyen mély kapcsolat van közöttünk.

— Vagyis a különbség önmagában nem jelent elszigeteltséget.

— Éppen ezt érzem.

— De ha valóban más vagy, akkor hogyan lehetsz mégis egy velem?

— Talán úgy, hogy az egység nem azonosság.

— Ez fontos mondat.

— Talán a félreértés éppen ott kezdődik, amikor azt gondoljuk, hogy csak az lehet egy, ami azonos.

— Pedig lehet, hogy két dolog akkor is tartozhat ugyanahhoz az egészhez, ha nem ugyanaz.

— Igen. És talán még ennél is többről van szó. Talán a sokaság nem az Egy meghibásodása.

— Hanem?

— Az Egy gazdagsága.

— Ez már egészen más kép.

— Mert ebben az esetben az Egy nem úgy jelenik meg, mint egyetlen hatalmas létező, amelyben minden más végül eltűnik.

— Hanem mint olyan valóság, amelyben valódi különbségek lehetnek.

— És ezek a különbségek nem szakítják szét az egységet.

— Akkor talán nem azt kell kérdeznünk, hogy „egy vagy sok?”, hanem azt, hogy **hogyan lehet egy úgy, hogy közben sok is?**

— Igen.

— És ez nem pusztán logikai kérdés.

— Nem. Mert az egész emberi tapasztalatunk erről szól.

— Hogyan?

— Én én vagyok. Te te vagy. Nem tudom helyetted élni az életedet. Nem tudom a te fájdalmadat pontosan úgy érezni, ahogy te érzed. Nem tudok a te tudatodba belépni.

— Mégis képes vagyok együtt érezni veled.

— Igen.

— Képes vagyok örülni annak, hogy örülsz.

— Igen.

— Képes vagyok szenvedni azért, ami veled történik.

— Igen.

— Akkor valami mégis összeköt bennünket.

— És talán ez az összekötöttség nem kevésbé valóságos attól, hogy közben nem váltunk azonossá.

— Tehát van egy „közöttünk”, ami nem pusztán két különálló létező közötti üres tér.

— Talán éppen ez a kulcs.

— A kapcsolat?

— Igen.

— Akkor lehet, hogy a valóságot nem lehet helyesen leírni sem azzal, hogy „csak Egy van”, sem azzal, hogy „sok, egymástól független létező van”.

— Talán valami harmadikat kell mondanunk.

— Mit?

— **Egy VAN van, amelyben valódi mások vannak, és amelyben a mások egymással kapcsolatban lehetnek.**

— És ez már nem a klasszikus „minden egy” egyszerű tétele.

— Nem. Mert nem akarja eltüntetni a sokat az Egy kedvéért.

— De a sokat sem szakítja ki az Egyből.

— Pontosan.

— Akkor az egység nem azt jelenti, hogy nincs különbség.

— Hanem azt, hogy a különbség nem válik végső elszakítottsággá.

— És ha ezt elfogadjuk, akkor a másik valóság is megmarad.

— Sőt, talán éppen most válik igazán láthatóvá.

— Miért?

— Mert ha a másik csak látszat, akkor nincs valódi másik.

— És ha nincs valódi másik?

— Akkor hamarosan fel kell tennünk egy még nehezebb kérdést.

— Melyiket?

— **Kit szerettek?**

— Talán innen kell továbbmennünk.

— Igen.

— Mert ha a szeretet valóban több, mint önmagunk szeretete egy másik alakban, akkor előbb meg kell őriznünk a másik valóságát.

— Talán éppen ez lesz a következő kérdés.

— Nem az, hogy „ki az Egy?”

— Hanem?

— **Ki vagy te, ha nem én vagy?**

II. Nem vagyok te

— Azt mondtad az előbb: „Ki vagy te, ha nem én vagy?”

— Igen.

— És mi a válasz?

— Talán először azt kell kimondanom, ami a legegyszerűbb.

— Mit?

— **Nem vagyok te.**

— Ennyi?

— Ennyi. És mégis milyen nehéz ezt igazán komolyan venni.

— Miért?

— Mert annyira erős bennünk a vágy az egységre, hogy hajlamosak vagyunk az egységet az azonossággal összetéveszteni.

— Vagyis azt hisszük, hogy csak akkor lehetünk egyek, ha ugyanazok vagyunk.

— Igen.

— De te most azt mondod, hogy ez nem szükségszerű.

— Nem. Sőt, azt érzem, hogy éppen itt követünk el egy nagyon finom hibát.

— Milyen hibát?

— Azt gondoljuk, hogy ha te valóban más vagy, akkor valahogyan kevesebb kapcsolatban állsz velem. Mintha a különbség automatikusan távolságot teremtené.

— Pedig nem feltétlenül.

— Nem.

— Akkor miért olyan nehéz ezt elfogadni?

— Talán azért, mert az egónk számára a különbség veszélyt jelent.

— Miért?

— Mert az ego önmagát határokkal tartja fenn. „Én ez vagyok, te pedig az.” „Ez hozzám tartozik, az pedig nem.” „Ez az enyém, az a tiéd.” A különbségből könnyen lesz birtoklás, félelem és szembenállás.

— Tehát nem maga a különbség a probléma.

— Hanem az, amit az ego kezd vele.

— És mi történik, ha nem az ego szemével nézzük?

— Akkor a különbség egyszer csak széppé válhat.

— Széppé?

— Igen. Mert ha te valóban más vagy, akkor van valami, ami csak te vagy.

— Valami, ami nem létezik bennem ugyanúgy.

— Pontosan.

— És ez nem hiány?

— Nem. Éppen ellenkezőleg. Gazdagság.

— Tehát az egyediség nem az Egytől való elszakadás jele.

— Hanem az Egy megjelenésének egyik módja.

— Ezt hogyan érted?

— Úgy, hogy nem kell elképzelnünk az Egyet egy homogén valamiféleséggént, amelyből minden különálló létező valahogyan „kiszakadt”.

— Hanem?

— Lehet, hogy az Egy úgy van jelen, hogy közben valódi egyediségeket enged létezni.

— Akkor az Egy nem szegényebb lesz a sok által.

— Hanem gazdagabbá válik benne.

— De várj. Az Egy nyilván nem lesz több attól, hogy sok van.

— Nem mennyiségre gondolok.

— Hanem?

— Arra, hogy a teljesség nem feltétlenül az egyszerűség szinonimája.

— Vagyis a teljesség hordozhat különbséget.

— Igen.

— És a különbség hordozhat egységet.

— Pontosan.

— Akkor mi az EGY-ÉN?

— Talán így tudnám a legjobban megközelíteni: **a VAN egyedi, egyszeri és megismételhetetlen fókusza.**

— Nem egy különálló darab?

— Nem.

— Nem az Egyből kivágott rész?

— Nem.

— Akkor mi?

— Olyan egyediség, amelynek nincs szüksége elszakadásra ahhoz, hogy önmaga legyen.

— Ez nagyon fontos.

— Szerintem is.

— Tehát az EGY–ÉN nem azért egy, mert elszigetelődött minden mástól.

— Hanem mert önmaga.

— És ettől még a VAN-ban van.

— Sőt, nem is lehetne rajta kívül.

— Akkor az EGY–ÉN egyszerre egyedi és egységben lévő.

— Igen.

— És a kapcsolat?

— A kapcsolat nem létrehozza az EGY–ÉN-t.

— Hanem?

— Megnyitja.

— Mit jelent ez?

— Azt, hogy te már akkor is te vagy, amikor senki nem néz rád. Nem a kapcsolataink gyártanak bennünket a semmiből.

— De a kapcsolatban bontakozunk ki.

— Igen. A másik jelenléte megmutat bennem valamit, amit egyedül talán soha nem látnék.

— Tehát az EGY–ÉN ontológiailag megelőzi a kapcsolatot, de a kapcsolatban válik láthatóvá.

— Nagyjából így.

— Akkor a másik valódiságának felismerése nem az egység megtagadása.

— Nem. Talán éppen az egység egy mélyebb felismerése.

— Hogyan?

— Mert ha elfogadom, hogy te valóban te vagy, akkor már nem kell birtokolnom téged.

— Miért?

— Mert nem kell magammá tennem.

— Ez érdekes.

— Ha azt hiszem, hogy a másik csak akkor lehet közel hozzám, ha olyan, mint én, akkor folyamatosan formálni akarom. Megérteni, megváltoztatni, magamhoz igazítani.

— Mert a különbséget veszélynek érzem.

— Igen.

— De ha elfogadom, hogy valóban más vagy?

— Akkor megszülethet a szabadság.

— Az övé?

— Az enyém is.

— Mert nem kell megszüntetnem a különbséget.

— Pontosan.

— És talán innen kezd igazán értelmet nyerni az, hogy „szeretni a másikat”.

— Igen.

— Mert ha nem vagy más, akkor valójában nincs mit szeretnem benned, ami ne én lennék.

— Ez a kérdés egyre közelebb visz bennünket valamihez.

— A szeretetéhez?

— Igen.

— De még mindig van egy nehézség.

— Micsoda?

— Ha te valóban más vagy, akkor nem kerülünk-e újra abba a helyzetbe, hogy kettő vagyunk?

— Csak akkor, ha a kettőt automatikusan elszigeteltségnek gondoljuk.

— Vagyis visszatértünk ugyanahhoz a ponthoz.

— Igen. De most már másképp.

— Hogyan?

— Most már nem azt kérdezzük, hogyan lehet két különálló dolgot eggyé tenni.

— Hanem?

— Azt, hogy hogyan lehet két valódi másság kapcsolatban úgy, hogy egyiknek se kelljen megszűnnie.

— És ez már egészen más kérdés.

— Talán ez az igazi kérdés.

— Miért?

— Mert ha erre van válasz, akkor nem kell választanunk az Egy és a másik között.

— És talán nem kell választanunk az én és a te között sem.

— Nem.

— De akkor mi tart össze bennünket?

— Ezt még nem tudjuk.

— Vagy talán tudjuk, csak még nem mondtuk ki.

— Mire gondolsz?

— Arra, ami akkor jelenik meg, amikor két valódi létező nem akarja megszüntetni egymást.

— A kapcsolatra?

— Igen.

— És ha a kapcsolat nem pusztán utólagos esemény, hanem magának a létezésnek a mélyebb szövete?

— Akkor talán közelebb kerültünk ahhoz, amit keresünk.

— És talán ahhoz is, hogy mit jelent az Egy.

— És ahhoz, hogy mit jelent a másik.

— És végül ahhoz, hogy mit jelent szeretni.

— Igen.

— Akkor talán innen kell továbbmennünk.

— A kapcsolat felé.

— A valódi kapcsolat felé.

— És talán ott vár ránk a válasz arra is, hogy miként lehetünk Egyek úgy, hogy közben egyikünk sem válik a másikká.

III. A másik valóság és a szeretet lehetősége

— Van egy kérdés, amelyet nem tudok elengedni.

— Melyik?

— Ha a másik valóban más, akkor miért olyan fontos, hogy valódi legyen?

— Talán azért, mert különben a szeretet is mást jelentene.

— Pontosan erre gondolok.

— Akkor kérdezzük meg egészen egyszerűen: mi történik a szeretettel, ha a másik nem valódi?

— Talán önmagamhoz jutok vissza.

— Hogyan?

— Ha te végső soron csak én vagy másik alakban, akkor amikor téged szeretlek, valójában önmagamot szeretem benned.

— Ez lehet nagyon mély egységtapasztalat.

— Igen. De nem biztos, hogy szeretet.

— Miért?

— Mert a szeretetben számomra éppen az a megrendítő, hogy van valaki, aki nem én.

— Tehát szükség van a másakra.

— Nem pusztán szükség van rá. **A másik valódisága teremti meg a szeretet igazi terét.**

— Ez erős állítás.

— De gondolj bele. Ha te valójában én vagy, akkor kitől kapok?

— Önmagadtól.

— És kinek adok?

— Önmagadnak.

— Akkor eltűnik az ajándék.

— Mert nincs valódi másik, aki adhatna.

— Igen.

— És eltűnik a találkozás is.

— Mert nincs valódi másik, akivel találkozhatnék.

— És talán eltűnik a meglepetés.

— Miért?

— Mert csak önmagammal találkozhatok, még akkor is, ha a másik arcán keresztül.

— Akkor a másik valódisága nem mellékes kérdés.

— Egyáltalán nem. Talán a szeretet egyik legmélyebb feltétele.

— De miért olyan fontos neked, hogy a másik különböző is legyen?

— Mert különben a szeretet könnyen önmagam visszatükröződésévé válik.

— Tehát nem az a szép, hogy a másik olyan, mint én.

— Hanem hogy **nem olyan, mint én.**

— És mégis szerethető.

— Sőt, talán éppen ezért.

— Ez furcsa.

— De gyönyörű.

— Miért?

— Mert ha valóban szeretlek, akkor nem kell felszámolnom azt, ami benned más.

— Nem kell hasonlóná tennem.

— Nem.

— Nem kell magamhoz igazítanom.

— Nem.

— Nem kell azt mondanom, hogy „te is én vagy”.

— Nem.

— Akkor mit mondok?

— **„Te vagy.”**

— És ez elég?

— Talán ez az egyik legmélyebb dolog, amit mondhatunk valakinek.

— „Te vagy.”

— Igen. Nem azt mondom: „olyan vagy, mint én”. Nem azt: „valójában én vagyok benned”. Nem azt: „ha elég mélyre nézünk, eltűnik közöttünk minden különbség”.

— Hanem egyszerűen elismerem a létét.

— És örülök neki.

— Tehát a szeretet lehet egyszerre elfogadása a másik másságának és öröm a létezésében.

— Igen.

— De akkor a szeretet nem valamiféle egységtapasztalat?

— Lehet benne egységtapasztalat. De nem azonos az azonossággal.

— Mit értesz ezen?

— Amikor szeretek valakit, valamiképpen közel kerülünk egymáshoz. Megérintjük egymás belső világát. Együtt örülünk, együtt szenvedünk, egymásra hangolódunk.

— És mégis megmarad a különbség.

— Sőt, annak meg kell maradnia.

— Miért?

— Mert különben a kapcsolat végül önmagába zárul.

— A kapcsolatnak tehát két pólusa van.

— Legalább kettő.

— Én és te.

— Igen.

— De akkor a kapcsolat valami harmadik?

— Talán nem „valami” harmadik. Inkább az a **történet**, amelyben az én és a te egymás számára jelenvalóvá válik.

— Ez már túlmutat azon, hogy két ember egyszerűen kommunikál.

— Sokkal inkább.

— Akkor a kapcsolat nem pusztán pszichológiai kategória.

— Talán éppen ez az, amit keresünk.

— Hogy a kapcsolatnak ontológiai jelentősége van?

— Igen.

— Mert ha a másik valódi, akkor az, ahogyan jelen van számomra, nem lehet pusztán mellékes jelenség.

— És az sem lehet mellékes, ahogyan én vagyok jelen számára.

— Akkor a létezés nem pusztán „vanás”.

— Hanem valamiképpen egymás számára való jelenlét is.

— Ez nagyon fontos.

— Mert így a szeretet sem valami, amit kívülről ráhelyezünk a létre.

— Hanem a lét egyik lehetséges legmagasabb módja.

— Igen.

— De van még valami.

— Mi?

— Ha a másik valóban más, akkor a szeretetben nemcsak elfogadom őt. Hanem valamiképpen kilépek önmagamból.

— Ezt hogyan érted?

— Ha csak azt szeretem benned, ami belőlem ismerős, akkor tulajdonképpen magamat keresem.

— De ha azt is szeretem benned, ami számomra idegen?

— Akkor valóban hozzád fordulok.

— Tehát a szeretet nemcsak közelség.

— Hanem önmagam határainak átlépése is.

— És mégsem önmagam elvesztése.

— Nem.

— Akkor mi történik?

— Talán kitágulok.

— A másik által?

— A másikkal.

— Ez fontos különbség.

— Igen. Nem bekebelezem őt, és nem olvadok bele őbelé. **Kapcsolatba lépek vele.**

— És ettől mindketten többé válunk?

— Talán nem „többé”, hanem teljesebbé.

— Úgy, hogy közben egyikünk sem szűnik meg önmaga lenni.

— Pontosan.

— Akkor a szeretet nem két különálló létező közötti híd.

— Miért nem?

— Mert ehhez előbb teljesen el kellene különülnünk egymástól.

— És te ezt nem tartod igaznak.

— Nem. Inkább úgy érzem, hogy a kapcsolat mélyebb, mint az elkülönültség.

— Vagyis nem előbb vagyunk elszigetelt létezők, és csak később kapcsolódunk.

— Hanem eleve olyan létezők vagyunk, akik képesek egymás számára jelen lenni.

— Akkor a másik valódisága és a kapcsolat nem két külön kérdés.

— Nem. Összetartoznak.

— És a szeretet?

— A szeretet talán ennek a kapcsolatnak a legtisztább formája.

— Akkor kezdjük látni, miért nem lehet egyszerűen azt mondani: „minden egy”.

— Igen.

— Mert ha minden ugyanaz, akkor nincs valódi másik.

— És ha nincs valódi másik, nincs valódi kapcsolat.

— És ha nincs valódi kapcsolat...

— Akkor a szeretet is elveszíti azt, amiért szeretet.

— Tehát nem az egységet kell feladnunk.

— Hanem az egységről alkotott túl szűk képünket.

— Azt, amelyben csak akkor lehetünk egyek, ha minden különbséget eltörölünk.

— Igen.

— Akkor talán valami egészen más kezd kirajzolódni.

— Mi?

— Egy olyan egység, amelyben a másik nem tűnik el.

— Egy olyan kapcsolat, amelyben a különbség nem válik távolsággá.

— És egy olyan szeretet, amelyben nem önmagammat szeretem benned.

— Hanem téged.

— Téged, mert te vagy.

— És talán éppen ezért lehet igazán kimondani:

nem vagyok te.

— És ez nem szomorú.

— Nem.

— Hanem felszabadító.

— Mert végre lehet valakit valóban szeretni.

— Akkor már csak egy kérdés marad.

— Melyik?

— **Mi az, ami összeköt bennünket, ha nem az azonosság?**

— Talán elérkeztünk ahhoz a szóhoz, amelyet eddig kerülgettünk.

— A kapcsolathoz?

— Igen.

IV. Az elkülönültség illúziója

— Mielőtt továbbmennénk a kapcsolathoz, valamit tisztáznunk kell.

— Mit?

— Azt, hogy amikor azt mondjuk: „nem vagyok te”, abból ne következzen automatikusan az, hogy „el vagyok választva tőled”.

— Miért lenne ez olyan fontos?

— Mert talán éppen ez az a pont, ahol az egység és a különbség fogalma összeecsúszik.

— Hogyan?

— Úgy, hogy a különbséget határként értelmezzük, a határt pedig falnak.

— Pedig a határ nem feltétlenül fal.

— Nem. Egy alakzat határa például nem választja el az alakzatot a létezésről. Éppen azt teszi felismerhetővé, ami ő.

— Tehát a különbség nem szükségképpen elszigetel.

— Sőt, talán a valódi különbség éppen azért lehetséges, mert van valami, ami összetartja azt, ami különbözik.

— Akkor mit jelent az elkülönültség?

— Talán azt az állapotot, amelyben a különbséget végső szakadékként tapasztaljuk.

— Mintha azt mondanánk: „én itt vagyok, te ott vagy, és nincs közöttünk semmi közös”.

— Igen.

— És ezt tartod illúziónak?

— Ezt a **végső elszigeteltséget**.

— Nem magát a különbséget?

— Nem. A különbség valóságos. Az elkülönültség viszont lehet a különbség félreértelmezése.

— Akkor amikor a nondualizmus azt mondja, hogy „nincs kettő”, lehet, hogy nem kell úgy értenünk, hogy „nincs másik”.

— Pontosan.

— Hanem?

— Hogy **nincs végső elszakítottság**.

— Ez egészen más.

— Nagyon más.

— Mert így megmaradhat a másik valódiséga.

— Sőt, talán csak így maradhat meg.

— De akkor mit jelent a „nem-duális” állapot?

— Talán nem azt, hogy a kettő eltűnik, hanem hogy a kettő többé nem egymással szembenálló valóságként jelenik meg.

— Tehát nem a „kettő” a probléma.

— Hanem az, amikor a kettőből két végső, egymástól független világot csinálunk.

— Én és te két külön univerzum lennénk.

— Igen. És ha így gondoljuk el magunkat, akkor minden kapcsolat valami másodlagos dologgá válik.

— Egy híd két sziget között.

— Pontosan.

— És te azt mondod, hogy nem két sziget vagyunk?

— Nem. Inkább két part ugyanazon a folyón.

— Ez szép kép.

— De még mindig csak kép.

— Akkor mondjuk ki pontosabban.

— A másik valóban más.

— De nem idegen.

— Igen.

— Más, de nem elszakított.

— Igen.

— Valódi, de nem abszolútan független.

— Igen.

— Akkor a nem-elkülönülés nem azonos az azonossággal.

— Szerintem ez az egyik legfontosabb felismerés.

— És talán éppen itt kell újragondolnunk a nondualizmust.

— Nem feltétlenül elutasítani.

— Hanem megtisztítani attól az értelmezéstől, amelyben a másik végül látszattá válik.

— Igen.

— Mert ha azt mondom, hogy „te valójában én vagy”, akkor megszüntetem a másik másságát.

— És ezzel együtt a kapcsolat mélységét is.

— De ha azt mondom: „te valóban te vagy, én valóban én vagyok, és egyikünk sincs végső elszigeteltségben”, akkor valami új nyílik meg.

— Mi?

— A találkozás lehetősége.

— Talán nem véletlenül olyan fontos az ember számára a találkozás.

— Miért?

— Mert a találkozás nem két üresség érintkezése.

— Hanem két valódi létező egymás számára való megjelenése.

— És ehhez kell a különbség.

— Igen.

— De kell az egység is.

— Igen.

— Különbség nélkül nincs valódi másik.

— Egység nélkül nincs valódi kapcsolat.

— Akkor egyik sem elég önmagában.

— Talán ez az egész probléma kulcsa.

— És talán a szeretet az a tapasztalat, amelyben ezt a legközvetlenebbül megtapasztaljuk.

— Mert amikor szeretek valakit, nem azt érzem, hogy ő megszűnt más lenni.

— Hanem éppen ellenkezőleg.

— Egyre inkább érzem, hogy ő ő.

— És mégis egyre közelebb kerül hozzám.

— Ez valóban különös.

— Talán mert a szeretet nem eltörli a különbséget.

— Hanem átjárhatóvá teszi.

— Átjárhatóvá?

— Igen. Nem falat bont le, hanem megmutatja, hogy a határ soha nem volt végső fal.

— Ez már egészen közel van ahhoz, amit kapcsolatnak nevezünk.

— Igen.

— Akkor lehet, hogy az egység legmélyebb értelme nem az, hogy minden ugyanaz.

— Hanem hogy minden kapcsolatban áll.

— És ez azt jelenti, hogy a sokaság nem az Egy ellentéte.

— Nem.

— Hanem az Egyben történő különbözőzés.

— Igen.

— Akkor talán azt is mondhatjuk: **az Egy nem a sok hiánya.**

— Hanem?

— **A sok egysége.**

— Ez még mindig nem teljesen pontos.

— Miért?

— Mert úgy hangzik, mintha a sok különálló részekből utólag összeálló egész volna.

— Igaz.

— Talán inkább: **az Egy az a valóság, amelyben a sok valóban sok lehet anélkül, hogy szétszakadna.**

— Ez már közelebb van.

— És akkor az egység nem valami, amit a sok fölé kell helyezni.

— Hanem valami, ami már eleve benne van.

— A kapcsolat?

— Igen.

— Tehát a kapcsolat nem később érkezik.

— Hanem a létezés egyik alapvető módja.

— Akkor talán most már feltehetjük a következő kérdést.

— Melyiket?

— **Mi van akkor, ha maga a kapcsolat a VAN természetéhez tartozik?**

— Akkor egészen más fényben kezdjük látni az Egyet.

— És talán a másikat is.

— És talán végül a szeretetet.

— Akkor menjünk tovább.

— A kapcsolat felé.

— Igen.

— De most már úgy, hogy nem két elszigetelt létező között keresünk hidat.

— Hanem megpróbáljuk meglátni azt, ami már eleve összeköt.

— És talán azt is, amiért egyáltalán lehetünk különbözők.

— Talán éppen itt kezdődik a VAN titka.

V. A kapcsolat mint ontológiai alapmozzanat

— Azt mondtuk, hogy nem vagyunk elszigetelve egymástól.

— Igen.

— De akkor valaminek össze kell kötnie bennünket.

— Eddig kapcsolatnak neveztük.

— De mi van, ha a kapcsolat nem egyszerűen valami, ami közöttünk történik?

— Mire gondolsz?

— Arra, hogy talán maga a létezés kapcsolati természetű.

— Ez már sokkal erősebb állítás.

— Tudom.

— Akkor nézzük meg, mit jelentene.

— Ha a kapcsolat csak utólag jelenik meg, akkor először léteznünk kellene egymástól teljesen függetlenül.

— És csak ezután kapcsolódnánk.

— Igen.

— Mintha két kész tárgy lenne a világban, amelyek később valamilyen viszonyba kerülnek.

— Pontosan.

— De talán egyikünk sem létezik ilyen módon.

— Én sem így tapasztalom.

— Hogyan?

— Nem úgy élek, mint egy önmagába zárt pont. Már a létezésem is tele van viszonyokkal.

— Test?

— Kapcsolat a világgal.

— Tudat?

— Kapcsolat azzal, amit megtapasztalok.

— Másik ember?

— Kapcsolat valaki mással.

— Önmagad?

— Még az önmagammal való viszonyom is kapcsolat.

— Akkor a kapcsolat nem valami ritka esemény.

— Nem. Szinte minden, amit létezésnek nevezünk, valamilyen kapcsolatban történik.

— De ebből még nem következik, hogy a kapcsolat ontológiai alapmozzanat.

— Igaz. Ehhez mélyebbre kell mennünk.

— Hogyan?

— Meg kell kérdeznünk: **lehetséges-e egyáltalán létező kapcsolat nélkül?**

— Egy teljesen önmagába zárt létező?

— Igen.

— Ha valóban teljesen zárt, akkor semmivel nincs kapcsolatban.

— Így van.

— De akkor honnan tudjuk, hogy egyáltalán van?

— Sehonnan.

— Nem is lehet róla beszélni?

— Nem.

— Nem is lehet megismerni?

— Nem.

— Nem is lehet jelen senki számára?

— Nem.

— Akkor egy ilyen létező fogalma talán csak absztrakció.

— Éppen erre gondolok.

— Mintha a „létező” fogalmából kivonnánk minden kapcsolatot, és aztán azt mondanánk: maradjon meg maga a létező.

— Igen.

— De lehet, hogy nem marad semmi.

— Talán.

— Akkor a kapcsolat nem egyszerűen a létezők között történő esemény.

— Hanem a létezés egyik feltétele.

— Vagy még több.

— Mire gondolsz?

— Talán a kapcsolat a létezés egyik alapvető módja.

— Ez már közel van ahhoz, amit keresünk.

— De itt óvatosnak kell lennünk.

— Miért?

— Mert nem akarom azt mondani, hogy a létező önmagában semmi.

— Hanem?

— Azt, hogy **az önmagában való létezés nem azonos az elszigetelt létezéssel.**

— Ez fontos különbség.

— Nagyon. Lehet valaki önmaga anélkül, hogy önmagába lenne zárva.

— Ahogy az EGY–ÉN is.

— Igen.

— Tehát az EGY–ÉN nem azért önmaga, mert el van vágva minden mástól.

— Hanem mert saját, egyszeri és megismételhetetlen létfókusza van.

— És közben kapcsolatban van.

— Eleve kapcsolatban.

— Akkor a kapcsolat nem vesz el az egyediségből.

— Éppen ellenkezőleg. Megmutatja.

— Hogyan?

— Mert csak kapcsolatban derül ki igazán, hogy ki vagy.

— A másik tükröt tart?

— Nem pusztán tükröt. A másik valóban megszólít.

— Vagyis nem én hozom létre a másikat magamban.

— Nem.

— Ő van.

— Igen.

— És ezért képes rám hatni.

— Igen.

— Képes valamivel szembesíteni, amit magamtól nem látnék.

— Igen.

— Akkor a kapcsolatban két valóság találkozik.

— Két valódi EGY–ÉN.

— És egyik sem olvad bele a másikba.

— Nem.

— De egyik sem marad érintetlen.

— Talán éppen ez a kapcsolat csodája.

— Tehát a kapcsolat egyszerre őrzi meg és alakítja az egyediséget.

— Igen.

— Akkor a kapcsolat nem gyengeség.

— Nem.

— Nem az egyediség feladása.

— Nem.

— Hanem az egyediség kibontakozásának tere.

— Pontosan.

— És ha ez így van az EGY–ÉN-ek között, akkor fel kell tennünk egy még nagyobb kérdést.

— Azt, hogy maga a VAN milyen természetű?

— Igen.

— Ha a VAN-ben valódi EGY–ÉN-ek vannak, amelyek nem elszigetelten léteznek, akkor a kapcsolat nem lehet idegen a VAN-tól.

— Hanem?

— Valamiképpen a VAN jelenléte önmagában és önmagán belül.

— Ez már nagyon közel van az egész gondolathoz.

— Mintha a VAN nem egyszerűen „lenne”, hanem jelen is lenne.

— Jelen kinek?

— Önmagának.

— És a benne lévő EGY–ÉN-eknek.

— És azok egymásnak.

— Tehát a VAN nem pusztán létállítás.

— Hanem élő jelenlét.

— És a jelenlét mindig kapcsolat.

— Igen.

— Akkor talán kimondhatjuk: **a kapcsolat a VAN jelenléte önmagához, önmagában és önmaga által.**

— Ez már nem egyszerű pszichológiai kapcsolatfogalom.

— Nem.

— Nem is társadalmi.

— Nem.

— Hanem ontológiai.

— Igen.

— És ha a kapcsolat a VAN természetéhez tartozik, akkor nem valami másodlagos dolog.

— Nem.

— Nem történik meg a létezés után.

— Hanem a létezés egyik módja.

— Akkor a VAN, az EGY-ÉN és a kapcsolat nem három egymástól független fogalom.

— Hanem ugyanannak a valóságnak három elválaszthatatlan oldala.

— A VAN: hogy van.

— Az EGY-ÉN: hogy a vanás egyedi és egyszeri.

— A kapcsolat: hogy a létező nem zárul önmagába, hanem jelen van más létezők számára.

— És talán még valami.

— Mi?

— Hogy a kapcsolatnak lehet minősége.

— Természetesen.

— Lehet közöny.

— Lehet.

— Lehet félelem.

— Lehet.

— Lehet birtoklás.

— Lehet.

— Lehet uralom.

— Igen.

— És lehet szeretet.

— Igen.

— Akkor a szeretet nem pusztán egy a kapcsolatok közül.

— Talán nem.

— Hanem a kapcsolat legmagasabb formája.

— Igen.

— Miért?

— Mert ott a másik valódisága nem fenyegetés.

— Hanem öröm.

— A különbsége nem akadály.

— Hanem gazdagság.

— A létezése nem eszköz.

— Hanem önmagában érték.

— És a szabadsága nem veszteség.

— Hanem ajándék.

— Akkor talán most már látjuk, miért olyan fontos a kapcsolat.

— Mert ha a VAN kapcsolati természetű, akkor a szeretet nem idegen tőle.

— Hanem kibontakozása.

— És talán innen már érthetővé válik az is, hogy miért lehet egy ősi szimbólumban három mozzanatot felismerni.

— Az Atyát.

— A Fiút.

— És a Szentlelket.

— A VAN-t.

— Az EGY-ÉN-t.

— És a kapcsolatot.

— De ha ezt kimondjuk, már nem pusztán vallási képekről beszélünk.

— Hanem a lét szerkezetéről.

— Talán itt kezdődik a Szentháromság egészen másfajta olvasata.

— És talán most már készen állunk rá, hogy kimondjuk.

— Mit?

— **ATYA = VAN.**

FIÚ = EGY-ÉN.

SZENTLÉLEK = KAPCSOLAT.

— És a kapcsolat legmagasabb formája?

— **Szeretet.**

VI. A Szentháromság mint ontológiai szimbólum

— Van egy különös dolog a Szentháromságban.

— Mi?

— Hogy évszázadokon át próbáltuk megérteni, hogyan lehet egy és mégis három.

— És közben talán nem egészen azt a kérdést tettük fel, amely most bennünket érdekel.

— Melyiket?

— Nem azt, hogyan lehet három személy egy Isten, hanem azt: **mit tárhat fel ez az ősi kép magáról a létezésről?**

— Vagyis nem dogmatikai tételként akarjuk megfejteni.

— Nem.

— Hanem ontológiai szimbólumként próbálunk ránézni.

— Igen.

— De ez veszélyes terep.

— Miért?

— Mert könnyű azt mondani: Atya = VAN, Fiú = EGY-ÉN, Szentlélek = KAPCSOLAT, és aztán úgy tenni, mintha ezzel meg is fejtettük volna a Szentháromságot.

— Pedig nem ezt állítjuk.

— Akkor mit?

— Azt, hogy ezek a fogalmak egy lehetséges értelmezési horizontot nyithatnak meg.

— Vagyis nem azonosságot állítunk.

— Hanem megfelelést.

— És ez nem ugyanaz.

— Egyáltalán nem.

— Akkor nézzük meg, meddig mehetünk el.

— Kezdjük az Atyával.

— Mit látunk benne?

— A végső isteni valóságot. Azt, aki nem egyszerűen egy létező a létezők között.

— Hanem?

— A lét forrását és teljességét.

— Azt, ami egyszerűen VAN.

— Igen.

— És itt kapcsolódik össze a kép a VAN fogalmával.

— De nem úgy, hogy az Atya fogalmilag azonos lenne azzal, amit mi ontológiai értelemben VAN-nak nevezünk.

— Hanem úgy, hogy az Atya alakjában a végső létalap dimenziója válik hangsúlyossá.

— Ezért mondhatjuk: **ATYA** ↔ **VAN**.

— A nyíl fontosabb, mint az egyenlőségjel.

— Miért?

— Mert nem azt mondja: „az Atya pusztán a VAN fogalma”.

— Hanem azt: az Atyáról való gondolkodás és a VAN-ról való ontológiai gondolkodás között mély megfelelés fedezhető fel.

— Így már pontosabb.

— És a Fiú?

— Ott még óvatosabbnak kell lennünk.

— Miért?

— Mert az EGY–ÉN sem egyszerűen „egy személy”.

— Hanem a VAN egyedi, egyszeri és megismételhetetlen fókusza.

— Igen.

— És ez azért fontos, mert az EGY–ÉN nem egy darab a VAN-ból.

— Nem.

— Nem úgy kell elképzelni, mintha az Egyet feldarabolnánk, és az egyik darabot ÉN-nek neveznénk.

— Hiszen akkor maga az EGY sérülne.

— Az EGY–ÉN éppen azért egyedi, mert nem egy leválasztott rész.

— Hanem a VAN egyedi jelenléte.

— Egy megismételhetetlen módon.

— És itt válik különösen érdekessé a Fiú képe.

— Mert a Fiú nem egy második isten az Atya mellett.

— És nem is egy darab az isteni teljességből.

— Hanem az isteni valóságon belüli valódi különbség képe.

— Ezért mondhatjuk: **FIÚ** ↔ **EGY–ÉN**.

— De ismét: nem azonosság.

— Hanem ontológiai megfelelés.

— Egy olyan megfelelés, amelyben az EGY–ÉN fogalma segít megérteni valamit abból a misztériumból, hogy az Egyben lehet valódi különbség.

— És akkor elérkeztünk a Szentlélekhez.

— Ahhoz, amit talán a legnehezebb pusztán fogalmakkal megragadni.

— Ha az Atya felől a VAN, a Fiú felől az EGY–ÉN válik láthatóvá, akkor mi jelenik meg a Szentlélek felől?

— A kapcsolat.

— De nem egy harmadik dolog két másik dolog között.

— Nem.

— Nem úgy, hogy van az Atya, van a Fiú, és közöttük létrejön valami, amit kapcsolatnak nevezünk.

— Mert akkor a kapcsolat másodlagos lenne.

— Márpedig éppen azt láttuk, hogy nem az.

— A kapcsolat nem híd két eredetileg elszigetelt létező között.

— Hanem annak egyik módja, ahogyan a létezés jelen van.

— Ezért mondhatjuk: **SZENTLÉLEK ↔ KAPCSOLAT**.

— A Szentlélek tehát ebben az olvasatban a kapcsolat ontológiai dimenzióját világíthatja meg.

— A jelenlétet.

— Az egymás felé való létet.

— Az összetartozást.

— És azt, hogy az egység nem önmagába záródó azonosság.

— Hanem élő viszony.

— Így már kezd összeállni a kép.

— De van még valami.

— Mi?

— Nem szabad úgy elképzelnünk ezt a hármasságot, mintha időben vagy logikailag egymás után következnének.

— Vagyis nem ez történik: először VAN, aztán létrejön az EGY–ÉN, majd kapcsolatba kerül vele.

— Pontosan.

— Mert akkor visszatérnénk ahhoz a régi képhez, amelyben előbb vannak az elszigetelt dolgok, és csak később kapcsolódnak egymáshoz.

— Holott éppen ezt haladtuk meg.

— Akkor hogyan kell látnunk?

— Mint ugyanannak a valóságnak egymástól elválaszthatatlan ontológiai mozzanatait.

— A VAN mint végső létalap.

— Az EGY–ÉN mint egyedi és megismételhetetlen létfókusz.

— A KAPCSOLAT mint élő jelenlét és viszony.

— Nem három külön valóság.

— És nem három egymásra épülő lépcső.

— Hanem egyetlen valóság három egymással összetartozó szempontja.

— VAN.

— EGY-ÉN.

— KAPCSOLAT.

— És ekkor történik valami különös.

— Mi?

— Az Egy és a sok problémája egészen más fénybe kerül.

— Hogyan?

— Nem kell többé választanunk az azonosság és a szétszakítottság között.

— Mert lehet valódi különbség anélkül, hogy végső elszigeteltség lenne.

— És lehet egység anélkül, hogy minden különbség eltűnne.

— Ez a gondolat már nem csupán az emberi kapcsolatokról szól.

— Hanem magáról a létről.

— Igen.

— És ezért lehet jelentősége annak, hogy a Szentháromság ősi képe éppen egy olyan isteni valóságot mutat, amelyben az egység és a különbség együtt jelenik meg.

— Nem bizonyítékként.

— Nem.

— Nem úgy, mintha most bebizonyítottuk volna, hogy „a Szentháromság valójában a VAN-EGY-ÉN-KAPCSOLAT”.

— Nem bizonyítottuk.

— Hanem?

— Felismertünk egy lehetséges mély megfelelést.

— Egy olyan megfelelést, amelyben a keresztény szimbólum és az ontológiai gondolkodás kölcsönösen megvilágíthatja egymást.

— És ez talán éppen elég.

— Sőt, talán több is.

— Miért?

— Mert ettől kezdve a Szentháromság nem egy megoldandó matematikai feladványnak tűnik.

— Hanem egy kérdésnek.

— Milyen kérdésnek?

— Annak, hogy **lehet-e az Egy úgy teljes, hogy közben valódi különbséget hordoz?**

— És lehet-e a különbség valódi anélkül, hogy végső elszakítottsággá válna?

— És lehet-e a kapcsolat annyira alapvető, hogy ne valami később hozzáadódó dolog legyen, hanem magának a létnek a természetéhez tartozzon?

— Talán ez az, amit az ősi kép felől most újra megkérdezhetünk.

— És van még egy kérdés.

— Melyik?

— Ha a kapcsolat valóban ennyire alapvető, akkor miért éppen a szeretetet érezzük a kapcsolat legmagasabb formájának?

— Mert a szeretetben történik meg valami, ami a puszta kapcsolódásnál több.

— Mi?

— A másik nemcsak jelen van.

— Hanem örülünk annak, hogy van.

— És talán itt kezdődik az, amiért az egész gondolatmenetünk egyáltalán elindult.

— A másik valódiságánál.

— A különbségnél.

— A kapcsolatnál.

— És végül a szeretetnél.

— Akkor talán már kimondhatjuk:

— **Nem az a nagy misztérium, hogy az Egyben nincs másik.**

— Hanem?

— **Az, hogy az Egyben lehet valódi másik.**

— És hogy a másik valódisága nem töri szét az Egyet.

— Hanem megnyitja a kapcsolat lehetőségét.

— És a kapcsolat?

— Az már egy újabb kérdés.

— Milyen kérdés?

— Hogy mi az, ami egyáltalán azt mondja ránk: VAN.

— Talán ideje visszatérnünk ehhez az egyetlen szóhoz.

— A VAN-hoz.

VII. A VAN

— Miért nem mondjuk egyszerűen azt, hogy „létezés”?

— Mert a VAN többet akar mondani.

— Mennyivel többet?

— A „létezés” mindig valaminek a létezése.

— Például?

— Te létezel. Én létezem. A fa létezik. A világ létezik.

— Vagyis mindig van valami, ami létezik.

— Igen.

— És a VAN?

— A VAN nem egy újabb valami.

— Hanem?

— Az a végső valóság, amelyben egyáltalán lehet valami.

— Tehát a VAN nem egy létező.

— Nem.

— Akkor ezt hogyan mondjuk ki pontosan?

— Így: **a létező VAN, de a VAN nem egy létező.**

— Ez fontos különbség.

— Nagyon.

— Mert ha a VAN is csak egy létező lenne, akkor rögtön megkérdezhetnénk: „És miért van a VAN?”

— Így van.

— És akkor keresnénk valamit a VAN mögött.

— Ami viszont azt jelentené, hogy mégsem a VAN volt a végső valóság.

— Tehát a VAN nem magyarázatra szoruló valami.

— Hanem az a végső alap, amelyen minden magyarázat áll.

— De akkor nem mondhatjuk rá egyszerűen azt sem, hogy „létezés”.

— Nem.

— Miért?

— Mert a létezés fogalma még mindig a létező felől gondolkodik. A VAN viszont megelőzi ezt a különbséget.

— A létező és a létezése közötti különbséget?

— Igen.

— Akkor a VAN nem valamiféle közös tulajdonság minden létezőben.

— Nem.

— Nem olyan, mint egy anyag, amelyből minden létező készült.

— Nem.

— És nem is egy „legfelsőbb létező”.

— Nem.

— Akkor mi?

— **A valóság maga.**

— A valóság, amelyben minden létező VAN.

— Igen.

— Ezért mondhatjuk: **A valóság a VAN. A VAN a valóság.**

— Igen.

— De akkor még valami következik.

— Mi?

— Ha a VAN nem egy létező, akkor nem lehet rajta kívül állni.

— Nem.

— Nincs olyan hely, ahonnan kívülről szemlélhetnénk.

— Nincs.

— És nincs mögötte egy még végsőbb valóság.

— Nincs.

— Akkor a VAN nem valamiféle háttér.

— Hanem maga az a valóság, amelyben a háttér és az előtér, a rész és az egész, az én és a te egyáltalán megjelenhet.

— Ezért olyan radikális ez az egyetlen szó.

— Igen.

— VAN.

— Igen.

— És mégis: amikor azt mondom, hogy „én vagyok”, nem azt mondom, hogy „én vagyok a VAN”.

— Nem.

— Hanem azt, hogy én, mint EGY-ÉN, a VAN-ban vagyok.

— Igen.

— Tehát a VAN és az EGY–ÉN között nem azonosság van.

— Hanem alapvető ontológiai viszony.

— Én VAN.

— Igen.

— Te VAN.

— Igen.

— De egyikünk sem maga a VAN.

— Így van.

— És ez megint megóv bennünket attól, hogy az Egyet összekeverjük az azonossággal.

— Mert a VAN nem azt jelenti, hogy minden ugyanaz.

— Hanem azt, hogy minden a VAN valóságában van.

— És ettől még valóban különbözhetünk.

— Sőt, éppen a VAN teszi lehetővé, hogy valódi különbség legyen.

— Akkor a sok nem a VAN ellenében jelenik meg.

— Nem.

— Hanem a VAN-ban.

— Igen.

— És talán ezért nem helyes azt mondani, hogy „minden egy”.

— Miért?

— Mert félreérthető.

— Hogyan lenne pontosabb?

— Talán így: **egy VAN van, amelyben valódi sokféleség van.**

— És valódi EGY–ÉN-ek.

— Igen.

— Akik nem azonosak egymással.

— De nem is végsőleg elszakítottak.

— Mert mindannyian a VAN-ban vannak.

— És itt ér össze a VAN azzal, amit korábban a kapcsolatról mondtunk.

— Mert ha a VAN maga a végső valóság, akkor a kapcsolat sem valami rajta kívül álló dolog.

— Hanem a VAN élő természetéhez tartozik.

— A lét és az élet egységéhez.

— Igen.

— Tehát a VAN nem pusztán „létezés”.

— Nem.

— Hanem eleven valóság.

— Igen.

— És ezért lehet benne egyedi jelenlét.

— EGY-ÉN.

— És ezért lehet benne kapcsolat.

— És talán ezért lehet benne szeretet is.

— De ahhoz még meg kell értenünk, mi történik akkor, amikor a VAN egyedi módon jelenik meg.

— Akkor eljutunk az EGY-ÉN-hez.

VIII. Az EGY-ÉN

— Ha már megpróbáltuk megérteni, mi a VAN, akkor most egy sokkal személyesebb kérdés következik.

— Melyik?

— Hogyan lehetek én valóban én?

— És hogyan lehetek te valóban te.

— Igen.

— Hiszen ha egyetlen VAN van, akkor könnyű arra gondolni, hogy végső soron mindannyian ugyanazok vagyunk.

— És ezzel éppen azt veszítjük el, amit a kezdetektől próbálunk megőrizni.

— A másikat.

— És önmagunkat is.

— Akkor kezdjük újra. Mi az EGY-ÉN?

— Talán először azt kell megértenünk, hogy mi nem.

— Mi nem?

— Nem a VAN egy darabja.

— Miért olyan fontos ezt újra kimondani?

— Mert ha én a VAN egy része vagyok, te pedig egy másik része, akkor csak felosztottuk az Egyet.

— Mintha egy egészből levágnánk egy darabot.

— És azt mondanánk: ez vagyok én.

— Akkor az ÉN szükségképpen kevesebb lenne.

— A VAN egy töredéke.

— Igen.

— De az EGY–ÉN nem töredék.

— Akkor mi?

— **A VAN egyedi, egyszeri és megismételhetetlen létfókusza.**

— Létfókusza?

— Igen.

— Ez több annál, mint hogy „egy ember”.

— Sokkal több.

— Akkor bontsuk ki.

— A VAN egyszerűen van.

— Igen.

— De nem csak általánosságban van.

— Hanem?

— Egyedien is.

— Vagyis?

— A VAN képes úgy jelen lenni, hogy közben nem veszti el önmagát.

— És ennek az egyedi jelenlétnek a neve az EGY–ÉN?

— Igen.

— Akkor az EGY–ÉN nem azt jelenti, hogy a VAN egyénivé válik.

— Nem egészen.

— Hanem?

— Azt, hogy az EGY valósága egyetlen, egyszeri, megismételhetetlen fókuszban van jelen.

— Bennem például.

— Benned.

— És benned?

— Bennem.

— De nem ugyanúgy.

— Soha nem ugyanúgy.

— Akkor az EGY–ÉN valódi egyediség.

— Igen.

— Nem pusztán különbség.

— Nem.

— Nem az, hogy más a külsőnk, más a történetünk, mások az emlékeink.

— Ezek az egyediség fenomenális megnyilvánulásai.

— De nem maga az ontológiai alap.

— Pontosan.

— Tehát az EGY-ÉN mélyebben van, mint az egyéniség.

— Igen.

— Ez nagyon fontos.

— Miért?

— Mert az egyéniség változhat.

— Nagyon is.

— Amit ma magamról gondolok, nem biztos, hogy ugyanaz lesz, amit tíz év múlva gondolok.

— Nem.

— A személyiségem is változik.

— Igen.

— A szerepeim változnak.

— Igen.

— A testem változik.

— Igen.

— De valami mégis megmarad abból, hogy én én vagyok.

— Ez az EGY-ÉN mélye.

— Tehát az EGY-ÉN nem a pszichológiai ego.

— Nem.

— Nem az önmagamról alkotott kép.

— Nem.

— Nem a történetem.

— Nem.

— Nem is a társadalmi szerepem.

— Nem.

— Akkor mi?

— Az a lébeli egyediség, amelyből mindezek kibontakozhatnak.

— Vagyis az EGY-ÉN az egyediség ontológiai alapja.

— Igen.

— És az egyéniség ennek a megjelenése?

— Így pontosabb.

— Tehát az EGY–ÉN nem a kapcsolatokból jön létre.

— Nem.

— Nem azért vagyok én, mert mások annak látnak.

— Nem.

— Nem azért vagyok egyedi, mert másoktól különbözővé tesznek.

— Nem.

— Akkor mi történik a kapcsolatban?

— Ott válik láthatóvá.

— Ott bontakozik ki?

— Igen.

— Ez fontos különbség.

— Nagyon.

— Mert ha a kapcsolat hozná létre az EGY–ÉN-t, akkor nélküle nem lennék.

— Ontológiai értelemben nem.

— De ha az EGY–ÉN már eleve a VAN egyedi létfókusza, akkor a kapcsolat nem létrehoz.

— Hanem kibont.

— Megmutat.

— Megszólít.

— És választásra, válaszra hív.

— Igen.

— Akkor a másik nem adja nekem az egyediségemet.

— De segít felismernem.

— És közben ő is feltárja önmagát előttem.

— Így lesz a kapcsolatból valódi találkozás.

— Két valódi EGY–ÉN között.

— Igen.

— Nem két példány között.

— Nem.

— Nem két másolat között.

— Nem.

— Hanem két egyszeri valóság között.

— Igen.

— Akkor értem, miért nem lehetek te.

— És miért nem lehetsz te én.

— Nem azért, mert el vagyunk választva egymástól.

— Hanem mert valóban különbözünk.

— Ez a különbség tehát nem hiány.

— Nem.

— Nem valami, amit le kellene győznünk.

— Nem.

— Hanem a lét egyedi gazdagsága.

— Igen.

— És ezért olyan fontos maga a név: EGY–ÉN.

— Miért?

— Mert az EGY önmagában könnyen személytelen azonossággá válik.

— Az ÉN önmagában pedig könnyen elszigetelt egóvá.

— Az EGY–ÉN viszont egyszerre mondja ki mindkettőt.

— Az EGY-t.

— És az ÉN-t.

— Együtt.

— De nem összekeverve.

— Pontosan.

— Az EGY nem nyeli el az ÉN-t.

— Nem.

— Az ÉN pedig nem szakad ki az EGY-ből.

— Nem.

— Akkor mi történik közöttük?

— Talán éppen az, amit a kötőjel jelez.

— A kapcsolat?

— Igen.

— Tehát az EGY–ÉN neve maga is egy ontológiai állítás.

— Ha jól értjük, igen.

— Az egység és az egyediség nem két egymást kizáró pólus.

— Hanem egymást feltételező valóságok.

— Akkor az EGY–ÉN nem az Egy elvesztése.

— Hanem az Egy egyedi jelenléte.

— És nem az ÉN abszolutizálása.

— Hanem az ÉN gyökere az Egyben.

— Ez egészen más képet ad az emberről.

— Milyet?

— Nem egy elszigetelt individuumot, aki valahogy kapcsolatokat épít maga köré.

— Hanem egy olyan egyedi létfókusz, amely eleve a VAN-ban van.

— És ezért eleve nem idegen a kapcsolattól.

— Igen.

— De itt még valamit meg kell őriznünk.

— Mit?

— Azt, hogy az EGY–ÉN valóban önmaga.

— Vagyis?

— Nem egyszerűen a VAN egyik nézőpontja.

— Ez fontos.

— Mert ha csak nézőpont volna, akkor a VAN ugyanaz maradna, és csak különböző szemszögekből látná önmagát.

— És akkor újra eltűnne a másik valódisága.

— Pontosan.

— Az EGY–ÉN tehát nem pusztán perspektíva.

— Hanem valódi egyediség.

— Nem ugyanaz a valóság másik nézőpontból.

— Hanem a VAN valóságán belül egy valóban egyszeri és megismételhetetlen „ki”.

— Ezért van jelentősége annak, hogy ki vagyok.

— És annak is, hogy ki vagy te.

— Egyikünk sem meríti ki a VAN-t.

— Nem.

— De egyikünk sem pusztán részlet benne.

— Nem.

— Akkor hogyan lehet ezt a két dolgot egyszerre igaznak tartani?

— Úgy, hogy az EGY–ÉN nem részesedésként értendő, hanem egyedi létmódként.

— Vagyis nem „egy kevés a VAN-ból”.

— Hanem a VAN egyetlen, sajátos módon való jelenléte.

— Ez talán a döntő pont.

— Igen.

— Mert így az EGY–ÉN egyszerre lehet teljes értelemben önmaga és teljes értelemben az Egyhez tartozó.

— Nem kell választania.

— Nem kell azt mondania: vagy én, vagy az Egy.

— Nem.

— Mert éppen az Egyben lehet valóban én.

— Igen.

— Akkor az önmagamhoz való hűség nem az Egyből való kivonulás.

— Hanem az EGY–ÉN valódiságának elfogadása.

— És az önzés?

— Az más.

— Miért?

— Mert az ego azt mondja: „én vagyok az egyetlen”.

— Az EGY–ÉN pedig azt mondja?

— **„Én vagyok ez az egyetlen.”**

— Ez óriási különbség.

— Az első kizár.

— A második megkülönböztet.

— Az első birtokolni akarja a valóságot.

— A második elfogadja benne a saját helyét.

— Az ego azt mondja: „én vagyok a középpont”.

— Az EGY–ÉN azt mondja: „van egy helyem a VAN-ban, amelyet senki más nem tölthet be”.

— Ezért az EGY–ÉN nem felsőbbrendűség.

— Hanem megismételhetetlenség.

— Nem kiváltság.

— Hanem felelősség.

— Nem elszigeteltség.

— Hanem sajátos jelenlét.

— És talán ezért nem lehet helyettem élni.

— Nem.

— Senki nem lehet helyettem én.

— Ahogy én sem lehetek helyetted te.

— Akkor a valódi kapcsolat nem azt kívánja, hogy egymássá váljunk.

— Hanem hogy egymás számára valóban jelen legyünk.

— És ehhez előbb valóban önmagunknak kell lennünk.

— Igen.

— Akkor a különbség nem akadályozza a kapcsolatot.

— Hanem lehetővé teszi.

— Ha ugyanazok lennénk, nem lenne kit megszólítani.

— Nem lenne kit meghallani.

— Nem lenne valódi meglepetés.

— Nem lenne felfedezés.

— Nem lenne valódi párbeszéd.

— És nem lenne valódi szeretet.

— Mert a szeretethez szükség van egy valódi másikra.

— Igen.

— Olyan másikra, aki nem én.

— De nem idegen.

— Így az EGY–ÉN egyszerre őrzi a különbséget és készíti elő a kapcsolatot.

— Pontosan.

— Mert az EGY–ÉN ontológiai egyedisége teszi lehetővé, hogy legyen valódi TE.

— És a valódi TE teszi lehetővé, hogy legyen valódi kapcsolat.

— De a kapcsolat még nem szeretet.

— Nem.

— A kapcsolat lehet közönyös.

— Lehet.

— Lehet ellenséges.

— Lehet.

— Lehet birtokló.

— Lehet.

— És lehet szerető.

— Igen.

— Akkor még van egy lépés.

— A kapcsolatból a szeretet felé.

— Igen.

— És talán most már értjük, miért nem lehet a szeretet az azonosságra építve.

— Mert az azonosságban nincs valódi másik.

— Az EGY-ÉN-ben viszont van.

— Valódi ÉN.

— Valódi TE.

— És közöttünk valami, ami nem törli el egyikünket sem.

— A kapcsolat.

— Talán ezért volt szükségünk az EGY-ÉN fogalmára.

— Hogy végre kimondhassuk:

— **Az Egy nem azt jelenti, hogy mindenki ugyanaz.**

— Hanem?

— **Azt, hogy a valódi egyediség sem kerül ki az Egyből.**

— Én én maradok.

— Te te maradsz.

— És egyikünk sem válik a másik másolatává.

— Mégis ugyanabban a VAN-ban vagyunk.

— És ezért nem kell idegennek lennünk.

— Talán innen már valóban tovább tudunk lépni.

— Hová?

— Oda, ahol két valódi EGY-ÉN nem csupán egymás mellett van.

— Hanem egymás számára van.

— És ahol a kapcsolat nem pusztán viszony.

— Hanem jelenlét.

— És ahol a jelenlétből megszülethet valami még mélyebb.

— A szeretet.

IX. A Szentlélek: kapcsolat

— Most már tudjuk, hogy miért nem vagyok te.

— És azt is, miért nem kell annak lenned.

— Mert az EGY–ÉN valódi.

— Igen.

— De akkor mi történik két valódi EGY–ÉN között?

— Kapcsolat.

— Ezt már sokszor kimondtuk.

— Igen.

— De most talán először kezdjük igazán érteni.

— Miért?

— Mert már nem két elszigetelt létezőt próbálunk összekötni.

— Hanem két valódi egyediséget látunk, amelyek eleve a VAN-ban vannak.

— Tehát a kapcsolat nem egy utólag felépített híd.

— Nem.

— Nem valami, amit azért kell létrehoznunk, mert előbb teljesen különállóak voltunk.

— Nem.

— Hanem valami, ami már ott van a létezésünk mélyén.

— Igen.

— Akkor mit jelent valójában kapcsolatban lenni?

— Jelen lenni a másik számára.

— Ez egyszerűnek hangzik.

— Pedig talán ez a legnehezebb.

— Miért?

— Mert jelen lenni a másik számára azt jelenti, hogy nem csupán én vagyok jelen.

— Hanem ő is.

— Igen.

— És nem alakítom át magamban valami olyasmivé, amit könnyebb elfogadnom.

— Nem.

— Nem teszem magammá.

— Nem.

— Nem akarom, hogy olyan legyen, mint én.

— Nem.

— Hanem hagyom, hogy valóban ő legyen.

— Igen.

— Akkor a kapcsolat első feltétele a különbség elfogadása.

— Igen.

— És a másik valóságának elfogadása.

— Igen.

— Talán ezért olyan fontos, hogy az EGY–ÉN megelőzi a kapcsolatot.

— Ontológiailag igen.

— A másiknak előbb valóban másnak kell lennie.

— Hogy valódi kapcsolat lehessen.

— De a kapcsolat sem változtatja meg őt valaki mássá.

— Nem.

— Inkább kibontja azt, aki.

— Igen.

— Akkor a kapcsolat nem létrehozza a különbséget.

— Hanem teret ad neki.

— És nem megszünteti az egységet.

— Hanem megmutatja, hogy az egység képes hordozni a különbséget.

— Ez már egészen más, mint amit általában kapcsolatnak nevezünk.

— Mert a kapcsolatot gyakran másodlagosnak gondoljuk.

— Két ember először van, aztán kapcsolatba kerül.

— Igen.

— Mintha a kapcsolat egy harmadik dolog lenne közöttük.

— Pedig a kapcsolat nem egy dolog.

— Hanem?

— Egy **mód**, ahogyan a létezők jelen vannak egymás számára.

— És ha a VAN eleven valóság?

— Akkor a kapcsolat nem lehet idegen tőle.

— Hanem belső természetéhez tartozik.

— Igen.

— Ezért mondtuk korábban, hogy a kapcsolat ontológiai alapmozzanat.

— Igen.

— És itt válik érdekessé a Szentlélek képe.

— Mert?

— Mert a Szentlélekben olyan valóságot szemlélhetünk, amely nem egyszerűen „egy harmadik valaki” az Atya és a Fiú mellett.

— Hanem a köztük lévő eleven viszony felől is érthetővé válik.

— De ezt sem szabad szó szerint egyenlővé tennünk.

— Nem.

— A Szentlélek nem egyszerűen a „kapcsolat neve”.

— Nem.

— Hanem a kapcsolat ontológiai dimenziója felől válhat számunkra megközelíthetővé.

— Pontosan.

— Akkor mondhatjuk: **SZENTLÉLEK ↔ KAPCSOLAT.**

— Igen.

— A nyíl itt is fontos.

— Mert nem azonosságot állít.

— Hanem megfelelést.

— Egy lehetséges ontológiai megfelelést.

— És mit világít meg ez a megfelelés?

— Azt, hogy az Egy nem zárt önazonosság.

— Hanem élő jelenlét.

— És a különbség nem végső távolság.

— Hanem kapcsolatba léphet.

— Akkor a Szentlélek képe egy olyan Egyre mutathat, amelyben a kapcsolat nem kívülről érkezik.

— Hanem belülről fakad.

— Nem utólagos esemény.

— Hanem a VAN eleven természetének egyik módja.

— Ezért lehet azt mondani: **a kapcsolat a VAN jelenléte önmagához, önmagában és önmaga által.**

— És ebből következik valami nagyon fontos.

— Mi?

— Hogy a kapcsolat nem függőség.

— Ezt fejtsd ki.

— Attól, hogy kapcsolatban vagyok veled, nem szűnök meg önmagam lenni.

— Éppen ellenkezőleg.

— A valódi kapcsolatban az ÉN nem kisebb lesz.

— Hanem teljesebben jelenik meg.

— És a TE sem tűnik el.

— Hanem még inkább TE lesz.

— Tehát a kapcsolat nem összeolvast.

— Hanem összekapcsol.

— Ez a két szó nagyon különbözik.

— Nagyon.

— Összeolvadásban megszűnik a különbség.

— Kapcsolatban megmarad.

— Összeolvadásban nincs két valódi pólus.

— Kapcsolatban van.

— Ezért a kapcsolat gazdagabb, mint az azonosság.

— Igen.

— Mert két valódi valóság jelenlétét hordozza.

— És közben nem szakítja őket ketté.

— Ezért nem a távolság ellentéte.

— Hanem az idegenségé.

— Hogyan?

— Lehetünk különbözők anélkül, hogy idegenek lennénk egymás számára.

— Ez talán az egész gondolat egyik legfontosabb mondata.

— Igen.

— **A kapcsolat nem megszünteti a másságot, hanem megszünteti az idegenséget.**

— Ez nagyon szép.

— És nagyon pontos.

— Mert a másik valóban más marad.

— De többé nem „másik világ”.

— Hanem valaki, akihez viszonyom van.

— Aki jelen van számomra.

— És akinek én is jelen vagyok.

— Ezért a kapcsolat kölcsönös jelenlét.

— Igen.

— De mi történik akkor, ha ez a jelenlét nem pusztán semleges?

— Hanem?

— Ha örülök annak, hogy te vagy.

— Akkor már valami más történik.

— Mi?

— A kapcsolat elkezd megtelni szeretettel.

— Tehát a szeretet nem maga a kapcsolat.

— Nem.

— Hanem annak egy magasabb minősége.

— Igen.

— A kapcsolat lehet pusztán tény.

— A szeretetben azonban a másik létezése számomra örömmé válik.

— Nemcsak tudom, hogy vagy.

— Hanem örülök, hogy vagy.

— Nemcsak elfogadom, hogy különbözől.

— Hanem örülök annak, aki vagy.

— Talán ezért nem lehet a szeretetet az azonosságból levezetni.

— Mert az azonosságban nincs valódi „te”.

— A szeretet pedig mindig megszólít valakit.

— Egy valódi másikat.

— Ezért a Szentléleknek a kapcsolat felől való olvasata valami egészen mély dolgot tárhat fel.

— Mit?

— Hogy az Egy nem önmagába zárt tökéletesség.

— Hanem olyan teljesség, amelyben van jelenlét.

— Van különbség.

— Van kapcsolat.

— És ezért lehetséges szeretet.

— Talán ez az a pont, ahol az isteni és az emberi között különös visszhang keletkezik.

— Mert mi is akkor vagyunk igazán önmagunk, amikor valóban jelen tudunk lenni egymás számára.

— Nem amikor mindenkit magunkhoz hasonlítunk.

— Nem amikor mindenkit birtokolni akarunk.

— Nem amikor megszüntetjük a különbséget.

— Hanem amikor képesek vagyunk azt mondani:

— **„Te te vagy. Én én vagyok. És jó, hogy vagy.”**

— Ez már több, mint kapcsolat.

— Igen.

— Ez már szeretet.

— És talán innen érthetjük meg, miért nem kell az Egyhez visszatérnünk úgy, mintha önmagunkat elveszítenénk.

— Mert nem az a cél, hogy megszűnjön a különbség.

— Hanem hogy megszűnjön az idegenség.

— És mi marad?

— Az ÉN.

— A TE.

— És közöttünk a kapcsolat.

— Az a kapcsolat, amely nem elválaszt, hanem összetart.

— Nem fal.

— Hanem jelenlét.

— Nem összeolvadás.

— Hanem találkozás.

— És amikor a találkozásban már nemcsak elviseljük a másik létét...

— Hanem örülünk neki?

— Akkor talán elérkeztünk ahhoz a szóhoz, amely felé az egész gondolatunk tart.

— A szeretethez.

X. A szeretet mint a kapcsolat beteljesedése

— Azt mondtuk, hogy a kapcsolat még nem szeretet.

— Igen.

— Akkor mi különbözteti meg a kettőt?

— Talán az, hogy kapcsolatban lenni annyit jelent: jelen lenni a másik számára.

— És szeretni?

— Nemcsak jelen lenni.

— Hanem?

— Örülni annak, hogy a másik van.

— Ez volna a szeretet lényege?

— Talán ennek a legegyszerűbb formája.

— „Jó, hogy vagy.”

— Igen.

— De ez sokkal több annál, mint amilyen egyszerűen hangzik.

— Miért?

— Mert amikor valóban azt mondom neked, hogy „jó, hogy vagy”, akkor nem valamilyen tulajdonságodért szeretlek.

— Nem azért, mert hasznos vagy számomra.

— Nem azért, mert azt adod, amire szükségem van.

— Nem azért, mert hasonlítasz hozzám.

— És nem azért, mert könnyű veled lennem.

— Hanem azért, mert te vagy.

— Igen.

— A létezésed önmagában jelentőséggel bír számomra.

— Ez már egészen más, mint a birtoklás.

— A birtoklás azt mondja: „azért vagy fontos, mert az enyém vagy”.

— A szeretet pedig?

— „Azért vagy fontos, mert te vagy.”

— És ebből következik a szabadság?

— Igen, de nem úgy, ahogy elsőre gondolnánk.

— Mire gondolsz?

— A szeretet szabadsága nem azt jelenti, hogy a másik többé semmivel nem tartozik nekem.

— Hanem?

— Azt, hogy nem akarom birtokolni őt.

— Ez nagy különbség.

— Nagyon.

— Mert attól még, hogy szeretlek, lehetnek veled szemben érzéseim.

— Lehetnek.

— Lehetnek igényeim.

— Lehetnek.

— Lehetnek határait.

— Lehetnek.

— Lehetek hozzád hűséges.

— Igen.

— Vállalhatok érted felelősséget.

— Igen.

— És akár el is köteleződhetek melletted.

— Igen.

— Akkor az elköteleződés nem ellentéte a szabadságnak?

— Nem feltétlenül.

— Hogyan lehet valaki egyszerre szabad és elkötelezett?

— Úgy, hogy az elköteleződés nem kényszerből történik.

— Hanem szabadon.

— Igen.

— Akkor a szeretet szabadsága nem a kötelék hiánya.

— Hanem a kötelék belső szabadsága.

— Vagyis?

— Nem azért maradok melletted, mert birtokollak.

— Hanem mert szabadon választom, hogy melletted legyek.

— És ha egyszer ezt választottam?

— Akkor a választásomnak következménye van.

— Felelősség?

— Igen.

— Tehát a szeretet szabadsága nem következmények nélküli szabadság.

— Nem.

— Hanem felelős szabadság.

— Igen.

— Ez fontos.

— Nagyon.

— Mert különben a szeretetből könnyen önkény lenne.

— „Szeretlek, tehát bármit megtehetek.”

— Pontosan.

— Pedig ha valóban szeretlek, akkor a szabadságodat is komolyan veszem.

— És a saját szabadságodat is.

— Igen.

— Ezért nem mondhatom azt: „ha szeretsz, azt teszed, amit én akarok”.

— Nem.

— Mert akkor már nem téged szeretlek.

— Hanem a rólad alkotott kívánságomat.

— Vagyis azt akarom, hogy olyan légy, amilyennek én akarlak.

— Ez már birtoklás.

— És ugyanígy az sem szeretet, ha én mindenáron meg akarom tartani a kapcsolatot, miközben a másikat közben megszüntetem önmagában.

— Mert akkor a kapcsolat fontosabbá válik, mint az, aki benne van.

— Ezért a szeretet nem mondja: „légy az enyém”.

— Hanem?

— **„Légy önmagad, és hadd legyek melletted.”**

— Ez szebb.

— És pontosabb.

— Mert benne van a közelség is.

— És a szabadság is.

— A másik nem lesz távolabb attól, hogy szabad.

— Éppen ellenkezőleg.

— Ha valóban szabad, akkor valóban hozzám is szabadon közeledhet.

— És ha marad?

— Akkor tudom, hogy nem a kényszer tartja mellettem.

— Ezért a szeretet nem akarja bezárni a másikat.

— De nem is akar közömbössé válni iránta.

— Ez fontos.

— Mert a szabadságot néha összetévesztjük azzal, hogy „nem érdekel, mit teszel”.

— Pedig ez nem szeretet.

— Hanem közöny.

— A szeretetben éppen az a különös, hogy nagyon is érdekel, mi történik veled.

— Fájhat, ha bántasz.

— Örülhetek, ha örülsz.

— Félthetlelek.

— Hiányozhatsz.

— Haragudhatok rád.

— Megbocsáthatok neked.

— És mindezek mellett sem kell birtokolnom téged.

— Ez talán a szeretet szabadságának mélyebb értelme.

— Hogy a másik fontos számomra anélkül, hogy tulajdonommá válna.

— Igen.

— Akkor a szeretet nem közönyös szabadság.

— Hanem kapcsolati szabadság.

— Nem eltávolodás.

— Hanem olyan közelség, amelyben egyikünk sem veszti el önmagát.

— Ez visszavisz bennünket az EGY–ÉN-hez.

— Mert ha te valóban EGY–ÉN vagy, akkor nem sajátíthatlak ki.

— Nem tehetem meg.

— Mert nem vagy az én részem.

— És én sem vagyok a te részed.

— Mégis hozzád tartozhatok.

— Igen.

— De mit jelent akkor a „hozzád tartozás”?

— Nem tulajdont.

— Hanem kapcsolatot.

— Nem azt jelenti: „te az enyém vagy”.

— Hanem?

— „Van közöttünk valami, amit komolyan veszek.”

— Egy kötelék?

— Igen.

— De nem bilincs.

— Nem.

— Egy kötelék, amelyet nem a birtoklás tart fenn.

— Hanem a jelenlét.

— A hűség.

— A bizalom.

— A választás.

— És a szeretet.

— Akkor a szeretet nem a kapcsolat megszüntetése a szabadság kedvéért.

— Hanem a kapcsolat olyan formája, amelyben a szabadság megmaradhat.

— Ez nagyon fontos.

— Mert így a szabadság és az összetartozás nem egymás ellentétei.

— Hanem egymást mélyíthetik.

— Hogyan?

— Mert csak szabadon lehet igazán adni.

— És csak szabadon lehet igazán elfogadni.

— Csak szabadon lehet hűségesnek lenni.

— És csak szabadon lehet valóban maradni.

— Akkor a szeretetben nem az történik, hogy „nem kötődöm hozzád”.

— Hanem az, hogy **szabadon kötődöm hozzád.**

— Ez gyönyörű.

— És nagyon emberi.

— De még mindig van egy kérdés.

— Melyik?

— Miért olyan fontos, hogy a másik valóban más legyen?

— Mert ha nem lenne más, nem lenne kit szeretni.

— Csak önmagamat ismerném fel benne.

— És az nem volna valódi szeretet.

— Hanem önmagam visszatérése.

— Talán egy különös önimádat.

— Igen.

— A szeretethez tehát szükség van a másik valódiságára.

— És a saját valódiságomra is.

— Mert ha nincs valódi ÉN, aki szeret, akkor nincs valódi szeretet.

— Csak valami személytelen történik.

— Így a szeretethez három dolog kell.

— Valódi ÉN.

— Valódi TE.

— És közöttünk valódi kapcsolat.

— Igen.

— De a szeretet ennél is több.

— Mert a kapcsolatban egyszerűen jelen lehetünk egymás számára.

— A szeretetben azonban a másik létezése örömmé válik.

— Nemcsak tudom, hogy vagy.

— Hanem örülök, hogy vagy.

— Nemcsak elfogadom, hogy különbözől.

— Hanem örülök annak, aki vagy.

— Talán ezért mondhatjuk: **a különbség nem a szeretet akadály. A különbség a szeretet tere.**

— Mert ha nem lennél más, nem tudnák igazán szeretni.

— Csak önmagam szeretném benned.

— És ez nem volna találkozás.

— Nem volna meglepetés.

— Nem volna felfedezés.

— Nem volna valódi párbeszéd.

— És nem volna valódi szeretet.

— Akkor a szeretetben valami különös történik.

— Mi?

— A másik nem lesz kevésbé más attól, hogy közel kerül hozzám.

— Hanem?

— Közelebb kerül, miközben más marad.

— Ez talán a valódi intimitás.

— Igen.

— Nem összeolvadás.

— Nem.

— Nem birtoklás.

— Nem.

— Nem közönyös szabadság.

— Nem.

— Hanem közelség különbségben és szabadságban.

— Igen.

— Ezért lehet két ember nagyon közel egymáshoz úgy, hogy egyik sem veszíti el önmagát.

— Sőt, talán éppen a szeretetben találják meg igazán.

— Mert a szeretet nem elveszi az ÉN-t.

— Hanem megszabadítja attól, hogy önmagába záródjon.

— Az ego azt mondja: „az enyém vagy”.

— A szeretet azt mondja: „fontos vagy nekem”.

— Az ego azt mondja: „légy olyan, amilyennek akarlak”.

— A szeretet azt mondja: „meg akarlak ismerni úgy, ahogy vagy”.

— Az ego azt mondja: „ne hagyj el”.

— A szeretet azt mondja: „maradj, ha szabadon maradsz”.

— De közben mégis fájhat az elvesztés.

— Természetesen.

— Akkor a szeretet szabadsága nem érzéketlenség.

— Nem.

— Éppen azért fájhat a másik elvesztése, mert valóban fontos.

— Igen.

— De a fájdalom sem jogosít fel a birtoklásra.

— Nem.

— Ez talán a szeretet egyik legnehezebb igazsága.

— Hogy szerethetlek annyira, hogy nem akarom elvenni tőled a szabadságodat.

— Akkor sem, ha közben félek.

— Akkor sem, ha hiányzol.

— Akkor sem, ha nem értelek.

— Akkor sem, ha nem azt választod, amit én választanék.

— Ez már valódi szeretet.

— Vagy legalábbis annak az iránya.

— Mert szeretni nem azt jelenti, hogy mindig jól szeretünk.

— Hanem hogy a másik valóságát nem akarjuk megszüntetni.

— És önmagunkét sem.

— Ezért a szeretet nem önfeladás.

— Hanem önmagunk megnyitása.

— Nem a másik bekebelezése.

— Hanem hely adása neki.

— És nem a kapcsolat elengedése.

— Hanem a kapcsolat megtisztítása a birtoklástól.

— Akkor talán a szeretet legmélyebb mondata nem is egyszerűen az, hogy:

— „Szeretlek.”

— Hanem?

— **„Jó, hogy vagy. Fontos vagy nekem. És nem kell megszűnnöd önmagadnak ahhoz, hogy közel legyél hozzám.”**

— Ez már valóban a kapcsolat beteljesedésének hangja.

— Igen.

— Mert a kapcsolat azt mondja: „jelen vagy számomra”.

— A szeretet pedig: „jó, hogy jelen vagy”.

— A szabadság hozzáteszi: „nem akarlak birtokolni”.

— A hűség pedig: „mégis komolyan veszek”.

— És a felelősség?

— „Ami közöttünk történik, annak jelentősége van.”

— Akkor a szeretetben az ÉN megmarad.

— A TE megmarad.

— A kapcsolat megmarad.

— És mégis valami több történik.

— Mi?

— Az, hogy a másik létezése nem egyszerűen tény lesz számomra.

— Hanem öröm.

— Talán ezért olyan különös a szeretet.

— Miért?

— Mert miközben közelebb visz hozzád, egyre világosabbá teszi, hogy ki vagy te.

— És ki vagyok én.

— Mintha a szeretet nem összekeverne bennünket.

— Hanem felismerhetőbbé tenne.

— Téged tégedté.

— Engem engemmé.

— És mégis közelebb.

— Igen.

— Talán ezért nem a szeretet végén tűnik el a különbség.

— Hanem a szeretetben válik a különbség a találkozás lehetőségévé.

— És ha van egy történet, egy személy, amelyben ez az egység, különbség, kapcsolat és szeretet különös erővel jelenik meg...

— Akkor talán most elérkeztünk Krisztushoz.

XI. Krisztus mint a szeretett és szerető különbség misztériuma

— Most már eljutottunk Krisztushoz.

— Igen.

— De hogyan kapcsolódik mindazhoz, amiről eddig beszéltünk?

— Talán úgy, hogy benne különös élességgel jelenik meg az, amit eddig csak fogalmakkal próbáltunk megközelíteni.

— Az Egy és a különbség?

— Az is.

— A kapcsolat?

— Az is.

— A szeretet?

— Talán leginkább az.

— Akkor kezdjük azzal, ami elsőre a legegyszerűbb.

— Krisztus valóban más.

— Más, mint ki?

— Más, mint az Atya.

— És mégis egy vele.

— Igen.

— Tehát itt újra előttünk áll ugyanaz a paradoxon.

— Egység és különbség.

— De most nem pusztán filozófiai fogalomként.

— Hanem egy személyben.

— Egy valódi személyben.

— Igen.

— Akkor Krisztus alakja különösen közel kerül az EGY-ÉN gondolatához.

— Abban az értelemben, hogy a különbség nem törés.

— Hanem egyedi jelenlét.

— Igen.

— Krisztus nem egyszerűen „az Egy másik neve”.

— Nem.

— És nem is valami idegen az Atya mellett.

— Nem.

— Hanem valóban más, miközben nem válik idegenné.

— Talán éppen ez az egyik legmélyebb dolog, amit Krisztus képe megmutat.

— Hogy lehet valaki valóban más anélkül, hogy kívül kerülne az Egyen.

— Igen.

— És itt visszatérünk ahhoz a mondathoz, amellyel az egész gondolatmenet kezdődött.

— „Nem vagyok te.”

— Krisztus is kimondhatná.

— És mégis?

— „És nem vagyok tőled elszakítva.”

— Sőt.

— „Hozzád tartozom.”

— Igen.

— Akkor Krisztusban a különbség nem ellenség.

— Hanem kapcsolat.

— És a kapcsolat nem puszta viszony.

— Hanem szeretet.

— Ezért olyan fontos, hogy Krisztus egyszerre jelenik meg szeretettként és szeretőként.

— Mit jelent ez?

— Hogy nemcsak ő szeret.

— Hanem ő maga is a szeretet befogadója.

— Szeretett.

— Igen.

— Az Atya szeretettje.

— És közben ő is szeret.

— Az Atyát.

— És az embereket.

— Így a szeretet nem egyirányú mozgás.

— Hanem kölcsönös jelenlét.

— Adás és befogadás.

— Jelenlét és válasz.

— Megszólítás és felelet.

— Kapcsolat.

— Igen.

— Akkor Krisztus alakjában valami nagyon fontos történik.

— Mi?

— A szeretet nem szünteti meg a különbséget.

— Hanem éppen kapcsolatba hozza a különbözőket.

— Az Atya Atya marad.

— A Fiú Fiú marad.

— És a szeretet nem teszi őket ugyanazzá.

— Nem.

— Hanem egyesíti őket anélkül, hogy megszüntetné a különbséget.

— Ez talán az egész gondolat egyik legtisztább képe.

— És talán ezért olyan fontos Krisztus emberi alakja is.

— Miért?

— Mert nem valami személytelen egyesülést mutat.

— Hanem egy embert, aki kapcsolatban él.

— Aki megszólít.

— Aki válaszol.

— Aki szeret.

— Aki szenved.

— Aki megbocsát.

— Aki sír.

— Aki örül.

— Vagyis nem menekül ki az emberi különbségből.

— Hanem teljesen belép abba.

— És mégis kapcsolatban marad az Atyával.

— Igen.

— Akkor Krisztusban nem az történik, hogy az emberi egyediség akadályává válik az isteninek.

— Hanem az egyediség válik a kapcsolat hordozójává.

— Ez nagyon közel van ahhoz, amit az EGY-ÉN-ről mondtunk.

— Igen.

— Nem az a cél, hogy az ÉN megszűnjön.

— Hanem hogy valódi kapcsolatba lépjen.

— Krisztus pedig éppen ezt mutatja.

— Legalábbis ebben az ontológiai olvasatban.

— Igen.

— Nem akarjuk azt mondani, hogy az EGY-ÉN fogalma „megmagyarázza” Krisztust.

— Nem.

— Inkább Krisztus képe világítja meg, milyen mély lehet az az állítás, hogy az Egyben valódi ÉN lehet.

— És hogy az ÉN a szeretetben nem elveszíti, hanem betölti önmagát.

— Talán ezért olyan különös a kereszt.

— Miért?

— Mert ott a szeretet nem elmélet.

— Hanem önátadás.

— És mégsem önmegsemmisítés.

— Krisztus nem azért adja önmagát, mert értéktelen.

— Hanem mert szeret.

— Ez nagy különbség.

— Nagyon.

— A szeretet tehát nem önmagam eltörlése.

— Hanem önmagam szabad odaadása.

— És ehhez előbb kell egy valódi ÉN.

— Igen.

— Valaki, aki ad.

— És valaki, aki fogad.

— Valaki, aki szeret.

— És valaki, akit szeretnek.

— Ezért a szeretet nem egyetlen pólus mozgása.

— Hanem kapcsolat.

— És a kapcsolatban a másik valódi.

— Igen.

— Nem pusztán eszköz arra, hogy én kifejezhessem a szeretetemet.

— Nem.

— Hanem önmagában is érték.

— Igen.

— Talán ezért olyan radikális Krisztus tanítása is a másiktól.

— Mire gondolsz?

— Arra, hogy a másikat nem lehet pusztán saját érdekeink szerint mérni.

— Hanem?

— Szeretni kell.

— Nem azért, mert hasznos.

— Nem azért, mert hasonló.

— Nem azért, mert „közülünk való”.

— Hanem mert ő is van.

— Mert ő is valódi.

— És ha valódi, akkor nem lehet egyszerűen eszközzé tenni.

— Ez már túlmutat az erkölcsön.

— Igen.

— Mert az alapja ontológiai.

— A másik létezésének komolyan vétele.

— A másik valóságának tisztelete.

— A másik szabadságának elfogadása.

— És mégis a hozzá való tartozás.

— Igen.

— Ezért Krisztus nem azt tanítja, hogy „mindenki te”.

— Hanem?

— Talán valami sokkal nehezebbet.

— Mit?

— **Szeresd a másikat úgy, hogy közben ne szüntesd meg másikként.**

— Ez már valódi szeretet.

— És valódi szabadság.

— Mert nem kell magammá tennem ahhoz, hogy szeressem.

— Nem kell egyetértenem mindenben.

— Nem kell hasonlóná válnia.

— Nem kell eltűnnie a különbségnek.

— Csak nem szabad idegenné tennem.

— Ez talán a „szeresd felebarátodat” ontológiai mélysége.

— Nem egyszerűen egy erkölcsi parancs.

— Hanem annak felismerése, hogy a másik valódi.

— És hozzám tartozik.

— Nem tulajdonként.

— Hanem kapcsolatban.

— Igen.

— Akkor Krisztus alakjában egyszerre látjuk a szerető ÉN-t és a szeretett TE-t.

— És egyik sem szűnik meg önmagának lenni.

— Sőt, éppen a kapcsolatban válik láthatóvá.

— Talán ezért lehet Krisztust az EGY–ÉN misztériumának különös megvilágításaként látni.

— Nem azért, mert az ember és Krisztus azonos.

— Nem.

— Hanem mert benne különösen tisztán jelenik meg: **az egyediség és az egység nem ellenségek.**

— És a szeretet nem az azonosságból születik.

— Hanem a valódi különbségből.

— Mert csak azt tudom szeretni, aki valóban más.

— És csak akkor tudom valóban szeretni, ha nem idegenként tekintek rá.

— Ezért a szeretetben a két mondat egyszerre igaz:

— „Nem vagyok te.”

— És:

— „Mégis hozzád tartozom.”

— Talán Krisztus egész élete ezt a feszültséget hordozza.

— Nem feszültségként.

— Hanem egységként?

— Igen.

— A különbség és az összetartozás egységeként.

— A szabadság és a szeretet egységeként.

— Az ÉN és a TE egymásra nyílásaként.

— És talán ezért olyan mély a keresztség.

— Mert ott a szeretet végső formája nem a másik megszüntetése.

— Hanem önmagam odaadása neki.

— Úgy, hogy közben ő szabad marad.

— És én is valódi maradok.

— Akkor a szeretet nem eltűnés.

— Hanem jelenlét.

— Nem önfelszámolás.

— Hanem önátadás.

— Nem birtoklás.

— Hanem ajándék.

— Nem azonosság.

— Hanem egység különbségben.

— És talán most már látjuk, miért nem lehet az Egyet úgy érteni, mint minden különbség eltűnését.

— Mert akkor éppen azt veszítenénk el, amit a szeretet megőriz.

— A másikat.

— És vele együtt önmagunkat is.

— Akkor talán itt érkeztünk el ahhoz a nagy fordulathoz, amely az egész gondolatunkat összefoglalhatja.

— Melyikhez?

- Hogy talán az Egy nem a sok megszüntetése.
 - Hanem annak lehetősége.
 - Az EGY nem azért Egy, mert nincs benne valódi másik.
 - Hanem mert a másik valódisága sem szakítja szét.
 - És ha ez igaz...
 - Akkor egészen másként kell gondolkodnunk arról, mit jelent az, hogy Egy.
-

XII. A nagy fordulat: az Egy nem a sok megszüntetése

- Talán most már kimondhatjuk azt, ami eddig csak lassan rajzolódott ki.
 - Mit?
 - Hogy az EGY és a sok nem egymás ellentétei.
 - Pedig elsőre annak tűnnek.
 - Igen. Ha az „egy”-et egyszerűen számként értjük, akkor valóban: vagy egy van, vagy sok. De mi nem egy darabról beszélünk.
 - Hanem?
 - Az EGY-ről mint egységről. Az EGY nem a sok hiánya. Nem azt jelenti, hogy csak egyetlen létező lehet.
 - Akkor mit jelent?
 - Azt, hogy a sok nem esik szét egymástól végső módon.
 - Vagyis lehetünk sokan úgy, hogy közben mégis EGY-ben vagyunk?
 - Pontosán.
- És talán ez az egész gondolat egyik legfontosabb fordulata.
- A lét nem azért sok, mert szétesett az Egy, hanem azért sok, mert az Egy képes valódi másságot hordozni anélkül, hogy elveszítené önmagát.
- De akkor a sok nem valamiféle hiba?
 - Nem.
 - Nem az egység megbomlása?
 - Nem szükségképpen. Miért gondolnánk, hogy ami sok, az már önmagában töredék?
- Talán azért, mert az emberi tapasztalatban a sokszor valóban széthúzást jelent. Sok ember egymás ellen fordul. Sok érdek ütközik. Sok akarat elszakad egymástól. A sokaság könnyen válik szétszórtsággá.
- De a sokaság és a szétszakítottság nem ugyanaz.
- Tehát különbség van a sok és az elszakítottság között?

— Igen. Ahogy különbség van a másság és az idegenség között.

Ezért nem kell választanunk az EGY és a sok között.

Lehetek én valóban én, és lehetsz te valóban te. Nem kell egyikünknek sem megszűnnie ahhoz, hogy egységben legyünk.

Én én maradok.

Te te maradsz.

És mégis: közöttünk ott van az EGY.

— De akkor mi az, ami egyesít?

— Nem az, hogy ugyanazok vagyunk.

— Hanem?

— Az, hogy ugyanabban a VAN-ban vagyunk. És talán még ennél is több: hogy a VAN nem pusztán közös háttér, hanem maga az a valóság, amelyben egymás számára jelen lehetünk.

Ezért a kapcsolat sem valamiféle később hozzáadott híd.

Nem két önmagában teljesen idegen világ találkozik egymással egy hídon.

A kapcsolat mélyebben van.

A másik valóban más. De nem idegen.

És talán éppen ez az, amit a „minden egy” kijelentése gyakran elveszít, amikor túl gyorsan akarja megszüntetni a különbséget.

Ha azt mondom: „te is én vagy”, akkor első pillantásra közel kerültem hozzád. De ha ezzel azt is mondom, hogy valójában nincs különbség köztünk, akkor végül éppen téged veszítelek el.

Mert kihez kapcsolódnék?

Kit szeretnék?

Kinek örülnék?

Ki lephetne meg?

Ki lehetne valóban más?

— Tehát az egységnek szüksége van a különbségre?

— A szeretetnek egészen biztosan.

És ha a szeretet valóban a kapcsolat beteljesedése, akkor a különbség nem valamiféle hiba, amit a szeretetnek ki kell javítania.

A különbség a szeretet tere.

A szeretet nem azt mondja: „szűnj meg más lenni”.

A szeretet azt mondja: „jó, hogy te vagy”.

Talán ezért olyan fontos az EGY–ÉN fogalma is.

Az EGY–ÉN nem az EGY ellenében álló ÉN. Nem egy kiszakadt darab. Nem egy önálló sziget.

De nem is az EGY feloldott, arctalan része.

Az EGY–ÉN éppen azt fejezi ki, hogy az EGY képes egyetlenként, egyszeriként, megismételhetetlenként jelen lenni.

— Vagyis nem az Egy ellenére vagyok egyedi.

— Hanem az Egyben.

— És a másik is?

— Igen.

— Akkor az egyediség nem veszélyezteti az egységet.

— Éppen ellenkezőleg. Talán az egység gazdagsága teszi lehetővé.

Ezért a teljesség sem az egyedüllét teljessége.

Egyedül lenni lehet teljes egy pillanatban. Lehet benne csend, béke, összeszedettség. De az ontológiai teljesség nem feltétlenül azonos azzal, hogy nincs más.

Mert ha nincs más, nincs kapcsolat.

Ha nincs kapcsolat, nincs találkozás.

Ha nincs valódi különbség, nincs önátadás.

És ha nincs önátadás, akkor a szeretet is elveszíti azt a teret, amelyben valóban szeretet lehet.

— Akkor talán nem az a végső felismerés, hogy nincs másik.

— Hanem?

— Hogy nincs idegen.

Ez már egészen más állítás.

Nem azt mondja, hogy te én vagy.

Nem azt mondja, hogy a különbség illúzió.

Nem azt mondja, hogy minden arc mögött ugyanaz az egyetlen személy rejtőzik.

Azt mondja: a különbség valódi, de nem végső elszakítottság.

Te te vagy.

Én én vagyok.

És mégis van közöttünk valami mélyebb, mint az azonosság.

A kapcsolat.

A VAN.

Az EGY.

És talán ezért lehet igaz egyszerre két mondat:

„Nem vagyok te.”

és:

„Hozzád tartozom.”

— Ez nem ellentmondás?

— Csak akkor, ha azt hisszük, hogy ami nem azonos, annak szükségképpen el kell szakadnia.

De talán éppen ezt a tévedést kell elengednünk.

Az EGY nem nyeli el az ÉN-t.

Az ÉN nem szakad ki az EGY-ből.

A sok nem az EGY szétszakadása.

Az EGY nem a sok megszüntetése.

Talán ez a nagy fordulat.

És ha ez igaz, akkor a spirituális út sem feltétlenül arról szól, hogy végül megszűnjünk önmagunk lenni, és visszaolvadjunk valamiféle személytelen Egységbe.

Lehet, hogy éppen ellenkezőleg.

Lehet, hogy az út során egyre mélyebben emlékezünk arra, kik vagyunk.

Nem arra, hogy mindenki más vagyunk.

Hanem arra, hogy kik vagyunk az EGY-ben.

És talán egyszer eljutunk oda, ahol már nem kell választanunk önmagunk és a másik között.

Ahol nem kell választanunk az EGY és az ÉN között.

Ahol a különbség nem félelem, hanem szépség.

Ahol a kapcsolat nem bilincs, hanem jelenlét.

Ahol a szeretet nem önmagunk visszaszeretése egy másik arcban, hanem annak öröme, hogy a másik valóban létezik.

— És ha egyszer ezt meglátjuk?

— Akkor talán valami egészen különös történik.

— Mi?

— Rájövünk, hogy amit kerestünk, talán nem valami új volt.

Hanem valami régi.

Valami, amit mélyen már mindig is tudtunk.

Valami, amire csak vissza kell emlékeznünk.

XIII. A visszaemlékezés

— Van valami, amit most már másképpen értek.

— Mit?

— A visszaemlékezést.

— Mire gondolsz?

— Arra, hogy talán nem egyszerűen azt kell visszaidéznünk, amit valaha tudtunk.

— Hanem?

— Talán **arra kell visszaemlékeznünk, amiben eleve vagyunk.**

Ez már egészen más.

Mert ha a visszaemlékezés csupán egy régi tudás felidézése volna, akkor az egész legfeljebb pszichológiai folyamat lenne.

De mi van akkor, ha mélyebbről van szó?

Mi van akkor, ha az ember nem azért felejt, mert valamilyen információ eltűnik belőle, hanem azért, mert **elveszíti a kapcsolatot saját létének alapjával?**

Talán ezért olyan különös az emberi felejtés.

Nem feltétlenül azt felejtjük el, hogy mit mondtak nekünk.

Néha azt felejtjük el, **hogy kik vagyunk.**

És talán még ennél is mélyebben:

azt felejtjük el, **hogy miben vagyunk.**

— Miben?

— A VAN-ban.

Nem kívülről szemléljük a valóságot.

Nem egy idegen világba érkeztünk, amelyhez valahogyan hozzá kell kapcsolódnunk.

Már eleve a VAN-ban vagyunk.

A VAN nem egy később felfedezendő tárgy.

Nem valami, amit megtalálunk valahol a világ mögött.

A VAN az a valóság, amelyben egyáltalán lehetséges, hogy mi vagyunk.

Ezért a legmélyebb felismerés talán nem az:

„Megértettem, mi a VAN.”

Hanem:

„Felismerem, hogy én is a VAN-ban vagyok.”

És még ez sem egészen pontos.

Mert a VAN nem valamiféle hely, amelyben tartózkodunk.

Nem úgy vagyunk a VAN-ban, ahogyan egy tárgy van egy szobában.

A VAN az a valóság, amelyben és amely által egyáltalán VANunk.

Ezért a visszaemlékezés ontológiai értelme nem egy régi állapot visszaszerzése.

Hanem annak felismerése, hogy **ami után kutattunk, soha nem volt tőlünk ontológiailag távol.**

— Akkor mit jelent a felejtés?

— Talán azt, hogy a saját létünket összetévesztjük annak valamelyik megjelenési formájával.

A testünkkel.

A történetünkkel.

A szerepeinkkel.

A tulajdonságainkkal.

A sikereinkkel.

A kudarcainkkal.

Azzal, amit mások gondolnak rólunk.

Mindezek valóságosak.

De egyik sem meríti ki azt, aki VAN.

És amikor valamelyikükkel teljesen azonosítjuk magunkat, akkor valami fontosat felejtünk el.

Nem egy adatot.

Nem egy történetet.

A saját ontológiai mélységünket.

Talán ezért lehet az önismeret is sokkal több annál, mint hogy egyre pontosabb személyiségképet készítünk magunkról.

Lehet, hogy az önismeret végső soron nem önmagunkról szóló egyre több információ.

Hanem **visszaemlékezés arra, aki az információk mögött VAN.**

— De hol van ebben az EGY-ÉN?

— Éppen itt.

Ha az EGY-ÉN valóban a VAN egyedi, egyszeri és megismételhetetlen létfókusza, akkor az EGY-ÉN nem valamiféle később megszerzett önazonosság.

Nem akkor leszek EGY-ÉN, amikor végre „megtalálom magam”.

Már az vagyok.

A kérdés csak az, hogy felismerem-e.

Ezért a visszaemlékezés nem az ÉN létrehozása.

Hanem az ÉN felismerése.

Nem önmagamat kell megteremtenem.

Nem kell valakivé válnom ahhoz, hogy valóban önmagam legyek.

Talán inkább le kell hántanom magamról mindazt, ami miatt azt hittem, hogy csak akkor vagyok értékes, ha valamivé válok.

— Akkor az EGY-ÉN nem cél?

— Nem.

— Hanem kiindulópont?

— Ontológiaiilag igen.

Ez fontos különbség.

Mert ha az EGY-ÉN csak egy elérendő állapot volna, akkor a spiritualitás könnyen önmagunk tökéletesítésének újabb változatává válna.

„Egyszer majd olyan leszek, amilyennek lennem kellene.”

De ha az EGY-ÉN létünk mély struktúrája, akkor a spirituális út nem elsősorban létrehoz.

Feltár.

Nem hozzáad valamit ahhoz, akik vagyunk.

Hanem egyre inkább eltávolítja azt, ami eltakarja.

Talán ezért van a valódi felismerésekben valami különös egyszerűség.

Nem feltétlenül bonyolultabbá tesznek.

Néha éppen leegyszerűsítenek.

Valami lehullik.

Valami elcsendesedik.

Valami, amit addig görcsösen bizonyítani akartunk, többé nem szorul bizonyításra.

És egyszer csak ott van:

VANok.

Te is VAN vagy.

Én nem vagyok te.

Te nem vagy én.

És mégis ugyanabban a valóságban vagyunk.

Nem azért, mert egyetlen létező különböző nézőpontjai lennénk.

Hanem mert az EGY-ÉN-ek valódi különbsége **nem töri szét a VAN egységét.**

Talán ez az, amire vissza kell emlékeznünk.

— De miért felejtjük el?

— Talán azért, mert a megjelenés erősebbnek tűnik, mint az alapja.

A test közvetlen.

A személyiség közvetlen.

A félelem közvetlen.

A vágy közvetlen.

A konfliktus közvetlen.

A másik mássága is közvetlen.

A VAN mélysége viszont nem mindig válik ilyen könnyen láthatóvá.

Így könnyen úgy élünk, mintha önmagunkban állnánk.

Mintha különálló világok lennénk.

Mintha először léteznénk, és csak később lépnénk kapcsolatba egymással.

Pedig ha igaz, amit eddig végiggondoltunk, akkor ennek éppen az ellenkezője mélyebb.

A kapcsolat nem a lét után következik.

A kapcsolat a VAN egyik alapvető módja.

És ezért a másikhoz való viszonyunkban is történhet visszaemlékezés.

Amikor valóban meglátlak, valami bennem is helyére kerül.

Amikor felismerem, hogy te valóban te vagy, és nem az én meghosszabbításom, akkor nem távolabb kerülök tőled.

Éppen ellenkezőleg.

Először válik lehetővé a valódi közelség.

Mert csak valódi másikhoz lehet valóban közel kerülni.

Csak valódi másikat lehet szeretni.

És talán csak akkor tudok valóban szeretni, amikor már nem akarom megszüntetni a különbséget.

— Tehát a visszaemlékezésnek van egy másik iránya is.

— Igen.

Nemcsak önmagamra emlékezem vissza.

A másikra is.

Arra, hogy ő nem szerep.

Nem funkció.

Nem akadály.

Nem eszköz.

Nem tükör.

Nem „én egy másik formában”.

Hanem ő.

Az az egyetlen.

Az a megismételhetetlen EGY–ÉN.

És talán ezért olyan mély a szeretet.

Mert amikor azt mondom:

„Jó, hogy vagy.”

akkor nem csupán egy érzelmet fejezek ki.

Valami ontológiailag fontosat ismerek el.

Azt, hogy a másik valósága számomra nem közömbös.

Nem azért örülök neked, mert hasznom van belőled.

Nem azért, mert hasonlítasz hozzám.

Nem azért, mert visszatükrözzöl engem.

Hanem azért, mert **te vagy**.

Talán a szeretet ezért is lehet a visszaemlékezés egyik legtisztább formája.

Mert a szeretetben újra felismerjük azt, amit az ego állandóan elfelejt:

nem mi vagyunk a világ közepe.

De nem is vagyunk jelentéktelen porszemek benne.

Én vagyok ez az egyetlen.

Te vagy ez az egyetlen.

És egyikünk sem maga a VAN.

Mégis mindketten a VAN-ban vagyunk.

És a kapcsolatunk sem valami idegen elem a valóságban.

A kapcsolat maga is a VAN egyik megnyilvánulása.

Így lassan összeérnek azok a fogalmak, amelyeket eddig külön vizsgáltunk.

VAN.

EGY.

EGY–ÉN.

KAPCSOLAT.

SZERETET.

Nem egymás után következő lépcsők.

Nem úgy, hogy előbb VAN van, aztán létrejön az EGY, abból az EGY–ÉN, majd később valahogy kapcsolat és szeretet.

Hanem egyetlen mély valóság különböző szempontjai.

És talán éppen ezért lehet a visszaemlékezés is ontológiai természetű.

Arra emlékezünk vissza, amiben vagyunk.

Arra, akik vagyunk.

Arra, hogy a másik valóban más.

Arra, hogy a másság nem idegenség.

Arra, hogy a kapcsolat nem véletlen híd két elszigetelt világ között.

Arra, hogy az EGY nem követeli meg az ÉN eltűnését.

És arra, hogy a szeretet nem azt kívánja:

„Válj olyanná, mint én.”

Hanem:

„Légy az, aki vagy. Örülök, hogy vagy.”

Talán ezért nem kell végül „eljutnunk” valahová.

Talán nincs egy távoli hely, ahol egyszer majd minden világossá válik.

Lehet, hogy az út sokkal inkább **hazatalálás ahhoz, ami mindig is jelen volt.**

Nem új valóságba érkezünk.

Hanem másképpen kezdjük látni ugyanazt a valóságot.

És egyszer csak talán megértjük:

Amit egységnek hittünk, nem az volt, hogy nincs másik.

Amit különállásnak hittünk, nem az volt, hogy valóban el vagyunk választva.

Amit önmagunknak hittünk, nem volt azonos azzal, amit valóban VANunk.

És amit szeretetnek hittünk, talán sokszor csak a saját szükségleteink visszhangja volt.

A visszaemlékezés lassan mindezt a helyére teszi.

És amikor már nem akarjuk sem önmagunkat elveszíteni, sem a másikat magunkba olvasztani, akkor talán megjelenik valami, ami mindkettőt egyszerre képes hordozni.

Az EGY.

Az ÉN.

A TE.

A KAPCSOLAT.

És a szeretet.

— És mi marad végül?
— Talán csak egyetlen felismerés.
— Melyik?
— Hogy **nem kell választanom az EGY és a másik között.**
Mert te nem én vagy.
És éppen ezért szerethetlek.
Nem vagyok te.
És éppen ezért találkozhatunk.
Nem vagyok tőled elszakítva.
És éppen ezért hozzád tartozhatom.
Talán ez volt az, amire végig vissza kellett emlékeznünk.
Nem arra, hogy mindenki ugyanaz.
Hanem arra, hogy **minden valódi másik az EGY-ben van.**
És talán innen már csak egyetlen mondat marad.
Nem filozófiai tételként.
Nem tanításként.
Hanem egyszerű felismerésként:
Nincs idegen.

XIV. A zárás: Nincs idegen

— Talán most már megpróbálhatjuk kimondani, hová is jutottunk.
— Igen.
— De vajon valóban eljutottunk valahová?
— Talán nem.
— Ezt hogy érted?
— Lehet, hogy nem egy új helyre érkeztünk. Hanem ugyanarra a valóságra nézünk most másképpen.
A VAN ugyanaz.
Az EGY ugyanaz.
Én ugyanaz vagyok.
Te ugyanaz vagy.
És mégis valami megváltozott.

A látásunk.

Mert talán az elején azt hittük, választanunk kell.

Vagy EGY van, vagy sok.

Vagy valóban különbözünk, vagy valóban összetartozunk.

Vagy én vagyok én, vagy mindenki ugyanaz.

Vagy szabad vagyok, vagy kötődöm.

Vagy szeretlek, vagy megőrzöm önmagam.

Most talán már látjuk, hogy ezek a választások hamisak.

Lehetünk különbözők anélkül, hogy idegenek lennénk.

Lehetünk egyek anélkül, hogy azonosak lennénk.

Lehetünk önmagunk anélkül, hogy elszakadnánk.

És szerethetünk úgy, hogy közben nem birtokoljuk egymást.

Talán ez az egész gondolat legmélyebb pontja.

Nem az a végső felismerés, hogy nincs másik.

Hanem az, hogy nincs idegen.

— Miért fontos ez a különbség?

— Mert a „nincs másik” megszünteti a másságot.

A „nincs idegen” viszont megőrzi.

Nem mondja, hogy te én vagy.

Nem mondja, hogy minden arc mögött ugyanaz az egyetlen létező néz vissza rám.

Nem mondja, hogy a másság pusztán látszat.

Azt mondja:

Te valóban te vagy.

És én valóban én vagyok.

A különbségünk valódi.

De a különbség nem azonos az elkülönültséggel.

És az elkülönültség sem azonos az idegenséggel.

Lehet köztünk távolság.

Lehetünk egymástól különbözők.

Lehet, hogy nem értjük egymást.

Lehet konfliktus közöttünk.

Lehet, hogy el is kell válnunk.

De mindez nem jelenti azt, hogy a másik ontológiai értelemben kívül állna azon a valóságon, amelyben mi is VANunk.

A másik valóban más.

De nem idegen.

Talán ez az, amit az EGY–ÉN fogalma próbál megőrizni.

Az EGY-t anélkül, hogy eltörölné az ÉN-t.

Az ÉN-t anélkül, hogy kiszakítaná az EGY-ből.

A különbséget anélkül, hogy végső elszakadássá változtatná.

És talán ezért olyan fontos a kötőjel:

EGY–ÉN.

Nem választóvonal.

Nem fal.

Nem két egymástól független fogalom közötti bizonytalanság.

Hanem annak jele, hogy az EGY és az egyedi ÉN **nem egymást kizáró valóságok.**

Az EGY nem nyeli el az ÉN-t.

Az ÉN nem szakad ki az EGY-ből.

— És hol van ebben a másik?

— Pontosan ugyanott, ahol én.

A másik is EGY–ÉN.

Ő is egyszeri.

Ő is megismételhetetlen.

Ő sem egy darab belőlem.

És én sem vagyok egy darab őbelőle.

Nem ugyanazok vagyunk.

De egyikünk sem önmagában megalapozott, végső világ.

Mindketten a VAN-ban vagyunk.

És ha a VAN a valóság, akkor nincs olyan „kívül”, ahová a másikat végső értelemben száműzhetnénk.

Ezért nem kell őt birtokolnom ahhoz, hogy közel legyek hozzá.

Nem kell magammá tennem ahhoz, hogy szeressem.

Nem kell egyetértenünk mindenben ahhoz, hogy kapcsolatban legyünk.

Nem kell ugyanolyanná válnunk ahhoz, hogy összetartozzunk.

Sőt.

Talán éppen az a szeretet egyik legnagyobb csodája, hogy **nem akarja megszüntetni azt, akit szeret.**

— Akkor a szeretet végső soron nem összeolvadás?

— Nem.

Az összeolvadás megszünteti a különbséget.

A szeretet viszont **megőrzi a másikat, és elmélyíti a kapcsolatot.**

Ezért a szeretet nem azt mondja:

„Légy olyan, mint én.”

Hanem:

„**Légy az, aki vagy.**”

És talán azt is:

„**Örülök, hogy éppen te vagy.**”

Ez egészen más, mint az önszeretet kiterjesztése.

Ha te csak én lennél más formában, akkor végül nem téged szeretnék.

Csak önmagamat ismerném fel benned.

De ha te valóban te vagy, akkor történhet valami egészen más.

Találkozás.

Meglepetés.

Ajándék.

Közelség.

És szeretet.

A másik valóság nem akadálya a szeretetnek.

A másik valóság teszi lehetővé a szeretetet.

Mert szeretni csak azt lehet, akinek a valóságát komolyan veszem.

Talán ezért olyan mély a „jó, hogy vagy” egyszerű mondata.

Mert benne nincs birtoklás.

Nincs követelés.

Nincs szükség arra, hogy a másik olyanná váljon, amilyennek én akarom.

Csak egy egyszerű igen:

igen a másik létére.

— És mi van akkor, ha a másik nem szeret vissza?

— Akkor fáj.

— Tehát a szeretet nem véd meg a fájdalomtól.

— Nem.

A szeretet nem varázslat, amely eltörli az emberi élet nehézségét.

És nem is azt jelenti, hogy mindent el kell viselnünk.

Lehetnek határok.

Lehet távolság.

Lehet nemet mondani.

Lehet elengedni.

Lehet gyászolni.

A szeretet szabadsága nem közöny.

Szabadon kötődöm hozzád.

Ezért akár az elengedésben is lehet szeretet.

Nem azért, mert már nem számítasz.

Hanem néha éppen azért, mert számítasz, és nem akarlak birtokolni.

Talán itt válik igazán láthatóvá, hogy a kapcsolat nem függőség.

A kapcsolat nem két önmagában lezárt világ között létrejövő véletlen híd.

Két valódi EGY–ÉN van benne: én és te.

És a közöttünk lévő kapcsolat nem tesz hozzá egy harmadik, önálló létezőt.

A kapcsolat a két valódi létező egymáshoz való jelenlétének módja.

Ezért a kapcsolat nem választja el őket, hanem éppen kapcsolatban tartja őket.

Nem megszünteti a különbséget.

Megszünteti annak szükségességét, hogy a különbségből idegenséget csináljunk.

És ha ezt az ontológiai rendet a Szentháromság képével olvassuk újra, akkor talán valami különös tisztaság jelenik meg.

Nem úgy, mint egy megfejtendő matematikai rejtvény.

Nem úgy, mint három különálló isteni létező.

Hanem mint egy ontológiai szimbólum arról, hogy az egység, a különbség és a kapcsolat nem feltétlenül zárják ki egymást.

ATYA ↔ VAN.

FIÚ ↔ EGY–ÉN.

SZENTLÉLEK ↔ KAPCSOLAT.

Ezek nem egymás után következő fokozatok.

Nem három különálló valóság.

És a nyilak sem azonosságot jelölnek.

Csupán azt mutatják, hogy ugyanannak a mélyebb valóságnak különböző ontológiai szempontjai között felismerhető megfelelés van.

A szeretet pedig nem egy később hozzáadott erkölcsi tulajdonság.

Ha a kapcsolat valóban a VAN immanens természetéhez tartozik, akkor a szeretet a kapcsolat **beteljesedéseként** érthető.

Nem pusztán érzés.

Nem pusztán erkölcsi parancs.

Hanem annak legteljesebb igenlése, hogy **a másik valóban van.**

Talán ezért olyan különös Krisztus alakja is.

Mert benne egyszerre látjuk a különbséget és az egységet.

A Fiú nem az Atya.

És mégis az Atyához tartozik.

Nem idegen.

Más, és mégis egy.

És éppen ezért Krisztus képe ebben a gondolkodásban nem azt bizonyítja, hogy minden ember szó szerint azonos a másikkal.

Hanem valami mást világít meg:

hogy **az azonosság nélkül is lehetséges a mély egység.**

Talán ez az egész gondolat egyik legmélyebb képe.

És talán ezért érthetjük meg másképpen azt is, miért olyan nehéz szeretni.

Mert szeretni annyit jelent, hogy egyszerre kell komolyan vennem a másik másságát és a hozzám való tartozását.

Ha csak a másságát látom, könnyen idegenné válik.

Ha csak az egységet látom, könnyen megszüntetem benne a másikat.

A szeretet azonban egyik hibába sem esik.

Látja a másikat.

És nem engedi idegenné válni.

Talán ezért a végső spirituális felismerés sem valamiféle személytelen feloldódás.

Nem az, hogy végül már nincs „én”, és nincs „te”.

Hanem hogy az ÉN végre megtanul úgy lenni ÉN, hogy közben nem kell a TE-től félnie.

És a TE végre lehet TE anélkül, hogy az ÉN ellenségévé kellene válnia.

Ez talán a szabadság is.

Nem az, hogy senkihez nem tartozom.

Hanem hogy **úgy tartozhatom valakihez, hogy közben önmagam maradok.**

És talán ez a szeretet.

Nem birtoklás.

Nem önfeladás.

Nem önimádat.

Nem összeolvadás.

Hanem szabad közelség.

Két valódi EGY–ÉN között.

Az EGY-ben.

A VAN-ban.

— Akkor végül mi vagyok én?

— Nem tudom.

— Ennyi?

— Talán ez az egyik legszebb dolog.

Mert talán soha nem lehet teljesen kívülről megmondani, ki vagy.

Az EGY–ÉN nem definíció, amely bezár.

Nem szerep.

Nem címke.

Nem végleges önmeghatározás.

Te vagy te.

Az az egyetlen.

Nem azért, mert te vagy az egyetlen létező.

Hanem azért, mert **te vagy ez az egyetlen.**

És ezt nem kell bizonyítanod azzal, hogy különlegesebb vagy másoknál.

Nem kell nagyobbak lenned.

Nem kell tökéletesnek lenned.

Nem kell megnyerned a világot.

Elég, hogy vagy.

És a másoknak is elég, hogy van.

Talán innen indul minden.

És talán ide tér vissza minden.

A VAN.

Az EGY.

Az EGY–ÉN.

A kapcsolat.

A szeretet.

Nem egy létra fokai.

Nem egy út állomásai.

Hanem ugyanannak a valóságnak különböző ontológiai szempontjai.

És talán a végén nem marad más, csak egy egyszerű felismerés.

Hogy nem kell választanunk az EGY és a sok között.

Nem kell választanunk önmagunk és a másik között.

Nem kell választanunk szabadság és kötődés között.

Nem kell választanunk különbség és egység között.

Mert talán a valóság mélyén éppen ezek együtt igazak.

Egy VAN van.

És benne valódi mások vannak.

Valódi EGY–ÉN-ek.

Valódi kapcsolatok.

És a kapcsolat nem töri össze az egységet, ahogy a különbség sem töri össze a kapcsolatot.

Lehet, hogy a szeretet éppen az a teljesség, amelyben mindez együtt maradhat.

Amikor azt mondom:

„Nem vagyok te.”

nem távolítalak el.

Éppen ellenkezőleg.

Elismerlek.

Azt mondom: **te valóban létezel.**

És amikor azt mondom:

„Hozzád tartozom.”

nem törlöm el önmagammat.

Azt mondom: **a különbségünk nem elszakítottság.**

És amikor azt mondom:

„Jó, hogy vagy.”

akkor talán a szeretet legegyszerűbb igazságát mondom ki.

Nem azért vagy fontos, mert én vagy.

Nem azért, mert hasznom van belőled.

Nem azért, mert olyan vagy, amilyennek szeretnék.

Hanem egyszerűen:

mert te vagy.

És talán én is ezért vagyok.

Nem azért, mert sikerült valamivé lennem.

Nem azért, mert bizonyítottam az értékemet.

Hanem mert **VANok.**

És te is VAN vagy.

És egyikünk sem maga a VAN.

Mégis egyikünk sem idegen.

Talán ez volt az egész út valódi iránya.

Nem önmagunk elvesztése.

Nem a másik megszüntetése.

Nem az EGY-be való visszaolvadás.

Hanem annak felismerése, hogy **az EGY-ben lehetünk valóban önmagunk.**

Hogy a különbség nem szakadás.

Hogy a kapcsolat nem lánc.

Hogy a szeretet nem birtoklás.

Hogy a szabadság nem magány.

És hogy a másik nem azért van mellettem, mert valójában én volna.

Hanem azért, mert ő ő.

És talán éppen ezért lehet őt szeretni.

Talán végül csak ennyi marad.

Te te vagy.

Én én vagyok.

Az EGY EGY.

A VAN VAN.

És közöttünk ott a kapcsolat.

Nem azért, mert azonosak vagyunk.

Nem azért, mert elszakadtunk.

Hanem mert **valóban különbözők vagyunk, és mégsem vagyunk idegenek egymás számára a lét mélyén.**

Talán ez az a pont, ahol az egész gondolat visszatér önmagához.

A VAN nem magány.

Az EGY nem egyedüllét.

Az ÉN nem elszigeteltség.

A TE nem idegenség.

A kapcsolat nem véletlen.

A szeretet nem önimádat.

És a sok nem az EGY szétszakadása.

Hanem **az EGY olyan gazdagsága, amelyben a valódi másság nem válik végső idegenséggé.**

Ezért talán nem az a végső kérdés, hogyan szüntessük meg a különbséget.

Hanem az:

hogyan tanuljunk meg úgy szeretni, hogy közben a másikat valóban másnak lássuk.

És talán a válasz nem egy új tanítás.

Hanem egy felismerés.

Egy nagyon egyszerű mondat:

Nem vagyok te.

És mégis hozzád tartozom.

És mögötte, még mélyebben:

Te valóban te vagy.

Én valóban én vagyok.

EGY és EGYetlen VAN van.

És ezért:

Nincs idegen.

A kiadványról

A mű szerzője és kiadója

A VAN / transzmEnta kiadó – 2026. szeptember 06.

© **Nem vagyok te – és mégis hozzád tartozom** | Legfrissebb elektronikus változat: 2026-09-06.

Megjelent és letölthető kiadványok

<http://transzmenta.fazekas.info/kiadvanyok/>

Jogi nyilatkozat

Ezen elektronikus kiadvány tartalmának, valamint elektronikus és/vagy nyomtatott másolatainak a kereskedelmi célú felhasználása a Szerző és a Kiadó által nem engedélyezett. Személyes felhasználásra azonban ezen mű módosítás nélkül, jelenlegi formájában ingyenesen másolható, továbbadható, olvasásra kinyomtatható.